

S. H.

SECOND HAND

(зі щоденника знайденого в будинку на пустирі)

Я роблю це не тому, що не маю спроможності купити нових речей. Зовсім ні. Я достатньо забезпечений. Однак, справа не в тому... Мене змушує це робити щось інше, інші прагнення... Я думаю, це моє особливе захоплення, яке навіть ні з чим порівняти. Можливо хтось інший побачив би в цьому нездоровий глузд, втім, сам я так не думаю. Я іду до крамниці «Second hand» і купую чужі речі. Я не пам'ятаю, коли і з чого все почалося, але не ходити туди – вже б не зміг. Якось я зловив себе на думці, що люблю також вечорами прогулюватись вулицями та, даруйте, зазирати до чужих вікон, за якими відбувається приватне життя. Можливо, це не зовсім делікатно з мого боку, однак це захоплює мене так, що я не можу відмовитись від своїх вечірніх прогулянок, і це моя таємниця. Чи може, це хвороба? Між тим, вона подобається мені, і я ходжу вулицями до пізньої ночі, доки у вікнах не гасне світло. Вдень я іду до крамниці. Блукаю там годинами, розглядаючи старі речі. Особливо мене цікавить одяг. В ньому чужа доля, частинка життя, історія особистості, таємниці стосунків. Я приміряю різні речі, занурюючись в чужий світ. До мене звикли продавці і вже не звертають уваги. Більше того, вони гарно ставляться до мене і посміхаються, коли вітаються. Адже кожного разу я купую якусь річ, забираючи її з собою. Тут можна знайти зовсім новий одяг, використаний господарем один чи два рази. Однак, він вже зазнав дотику тіла, так би мовити, проникнувся ним: такі речі відтоді, несуть певну інформацію про першого власника. Інколи мені здається – вони сумують за своїми колишніми господарями, що віддали їх до цього притулку і більше не опікуються ними. Я з нетерпінням чекаю нових надходжень, піклуючись, аби не пропустити інтригуючої миті першого знайомства з тими, кого я ще не знаю.

Того дня був туманний осінній ранок. У повітрі стояв густий дощовий пил, що осідав на обличчя перехожих, на їх одяг, на все навколо. Я прийшов ще до відкриття крамниці і зовсім змок, доки дочекався, коли відчинять двері; я про щось думав увесь ранок і тепер, коли заходив до магазину. Цікава особистість не стане носити абищо, переконаний в цьому. Людина повинна жити в гармонії зі своїм одягом, чи,

принаймні, прагнути цього, адже це частина його образу, особистості, індивідуальності.

Саме так продовжував думати я, проходячи повз ряди, де висів різноманітний одяг. І раптом побачив його. Це був новенький твідовий піджак. Зовсім новий. Я подумав, що, очевидно, його ніхто не вдягав, таке викликав він враження. Коли я одягнув його, то відчув дивний стан. Мені стало настільки тепло і затишно, ніби призначенням його було належати саме мені і шився він виключно для мене. Можливо причиною було те, що я змок і відчував себе трохи не комфортно, однак, все це не стільки важливо, так чи інакше, я вже знав, що куплю його неодмінно. Я засунув руки до кишень і раптом намацав в одній з них якогось папірця. Це була картка з крейдяного паперу, в горішньому кутку якої чорнів невеликий хрестик. Я почав читати.

ВИ ЗАПРОШУЄТЕСЬ ДО СКОРБОТНОГО ДНЯ
З ПРИВОДУ ПЕРЕДЧАСНОЇ СМЕРТІ НАТАЛІ ДЕЙ.
ПОХОВАННЯ ВІДБУДЕТЬСЯ 25 ЖОВТНЯ О 12 ГОДИНІ

Далі йшла адреса.

Я поглянув на годинник. Сьогодні було саме двадцять п'яте і в моєму розпорядженні залишалось ще досить часу. Якийсь несподівано дивний стан відчув я в усьому тілі. А що, коли відгукнутися на це запрошення? Адже господар піджака тепер я, а оскільки запрошення в кишені мого піджака, то кому, як не мені воно адресоване? Я навіть посміхнувся від збудження, яке раптом захопило мене. Не став більш нічого міряти, а, розрахувавшись за піджак, уже не знімаючи його з себе, я пішов з магазину.

До дванадцятої я розшукав потрібну адресу. Довелося їхати за місто електричкою, а потім ще йти кілька кілометрів досі невідомим мені пустищем.

Будинок новопроставленої виявився великим двоповерховим маєтком, побудованим в готичному стилі. Однак, досить занедбаний. Чесно кажучи, саме це й імпонувало мені неабияк. Щось таємниче й загадкове було в ньому. Він стояв одинаком і навколо на кілька кілометрів не було жодного помешкання. Стара потемніла черепиця була сповита розкішним велетенським плющем і заплямована острівцями зеленого моху. Ганок виростав із землі хитросплетінням мережива

кованого заліза і дикого винограду. Такі ж ковані ґрати захищали високі вузькі вікна.

Я поглянув на годинник. Стрілки показували рівно дванадцятю. На подвір'ї чомусь нікого не було. Як здалося мені, особлива тиша стояла навколо. За чверть по дванадцятій я вирішив подзвонити у двері.

Мені довго не відчиняли, я навіть подумав щось непевне, я раптом уявив, що саме тепер там, у домі, у повній самоті, на високому помості стоїть вишукана домовина з дорогого дерева, а в ній лежить небіжчиця, вкрита мережаним запиалом і чекає на господаря твідового піджака. Вже згодом я цілком вірив у те, що коли відчиню двері, то побачу саме таку картину. Я вже хотів узятися за ручку дверей, як десь у глибині будинку почулися кроки.

Ще згодом двері відчинилися.

На порозі стояв старий у лівреї, схожий на лакея, і складалося враження, ніби я перенісся щонайменше в минуле. В його сивій бороді, здавалось, поснували гнізда павуки, а трухлява ліврея, якби до неї доторкнутися, розсипалася б на порошок. Він мовчки дивився на мене і очі його не виражали ні стурбування, ні цікавості, ні жодного запитання. Я привітався. Можливо, він кивнув, а може, мені лише здалося: він, як і раніше, мовчав і незворушно дивився на мене. Я вирішив показати запрошення і посунув руку до кишені, несподівано двері зачинилися перед самим моїм носом. Якусь мить я намагався щось зрозуміти, однак потім обурено натис кнопку дзвінка – і не почув жодної реакції на нього. Я натис ще раз і постукав кулаком у двері. Раптом у дверях, на рівні мого зросту утворилося віконце, відчинилися маленькі дверцята і в них з'явилася вже знайома мені сива борода. Я підняв картку і підніс до віконця.

Старий довго розглядав її, схоже починаючи щось розуміти, в очах його з'явилися ознаки життя, здається він щось пригадував. Поступово очі його набували виразу присутності на цьому світі. Він ще раз оглянув мене, і двері переді мною відчинилися.

- Ви хто? - почувся раптом слабкий скрежіт якогось іржавого механізму, що линув чи то з погріба, чи то з якогось підвального приміщення. Я навіть відразу не втяв, що це говорить старий.

- Я запрошений... - все, на що я спромігся тоді.

Старий дивився на мене, ніби я щойно звалився з неба чи виріс з-під землі. До мене простяглася його кістлява рука. Я тицьнув у неї картку і швидко забрав руку, відчуваючи бридливість.

Старий розглядав картку, а я його зморщене обличчя. І раптом мені здалося..., очі його зволожились і з-під запаленого віка з'явилася ледь помітна крапелька. Щоки його наскільки запали, а вилична кістка видалась вперед, що сльоза не скотилась обличчям, а відірвавшись від неї, упала під ноги. Старий поглянув на мене, і я знову почув скрежіт іржавого механізму:

- Звідки у вас це?

Я не знав, як бути. Чи слід було розкривати себе? Мені чомусь не хотілося цього і я мовчав, незручно було дивитися старому в очі, я перевів погляд і раптом побачив у глибині будинку жіночий портрет.

- З того дня минуло десять років, - промовив він, потім протяг мені картку, - такими речами не жартують, молодий чоловіче.

Я стояв і не знав, як бути, мені чомусь стало шкода цього старого. Здавалося, очі його ще більш зволожились, а підборіддя тремтіло. Він відпустив картку і вона упала мені до ніг. Коли я підняв її і підвівся, старий вже заходив у будинок. Мені захотілося ще раз побачити портрет, однак двері переді мною замкнулися. Я поглянув на картку, на дату, і раптом помітив рік. Справді, я не звернув уваги на рік, запрошенню сьогодні виповнювалось рівно десять років. Виходить, все це вже відбулося колись і цілком можливо, що десять років тому піджак, що був тепер на мені, все ж був свідком похорону господині будинку. Ще якусь мить постоївши на ганку, я, розчарований і непевний, вклавши картку до кишені, пішов геть.

Ідучи пустирем, я ловив себе на думці, що не перестаю думати про неї, про хазяйку будинку, я також згадував жіночий портрет, поступово поновлюючи в пам'яті зображене обличчя і чомусь відчував у грудях дивний трепет. Раптом десь із далеку до мене долинули слабкі звуки траурної мелодії. «У мене починаються звукові галюцинації», - подумав я. Однак мелодія ставала все чіткішою і згодом я й справді побачив похоронну процесію, це була невелика купка людей, чоловік сім-вісім, не рахуючи музикантів.

Через якийсь час, озирнувшись навколо, я зрозумів, що приєднався до процесії. Щойно я ні про що не думав і ніби не мав намірів приєднатись, однак це сталося, і я справді йшов за домовиною. Процесія рухалась повільно, час від часу змінюючи напрямок, небо затяглося і невдовзі упали перші краплі. Дощ був кволий і нерішучий, проте йому вдалося посилити меланхолію і смуток, що зненацька навалилися на мене. Я підняв комір на своєму твідовому піджаці і продовжував іти. Землю розвезло і черевики мої сковзалися. Ще через якийсь час я побачив кладовище. Власне, перше, що кинулось в очі, була невелика каплиця, а вже потім стало видно хрести. Ще згодом, процесія ступила на цвинтар. Минуло зовсім мало часу і я помітив, що йду сам, не зогледівшись, що віддалився від процесії і чомусь опинився на зовсім іншій стороні цвинтаря. Якоїсь миті я зупинився і зрозумів, що прийшов. На мармуровому хресті було викарбуване вже знайоме мені ім'я Наталі Дей. Як сталося, що я прийшов саме сюди, до її могили – не вкладалося в моїй голові, це було за межами реального і дивувало навіть такого містика, як я. Дата смерті свідчила, що поховання справді відбулося десять років тому. Я знову витяг запрошення, перечитав його і, зім'явши, кинув на землю.

День наближався до вечора. Я вирішив повернутися додому. Всі мої м'язи відчували незвичайну втому, як після значного фізичного перевантаження.

Коли ж так-сяк мені все ж вдалося дістатися річки, за якою височів залізничний насип, вже починало сутеніти.

Ступивши на дерев'яний місток, я подумав, що помітив його тільки тепер, тому що коли йшов ним до будинку, зовсім не звернув на нього уваги. Зупинившись посередині містка, я зіперся на його дерев'яні перила і, розмірковуючи про те, що сталося, дивився, як піді мною протікала темна вода ріки. Біля її лівого берега, де темнів залізничний насип, в очереті помирав старий дерев'яний пліт, певно покинутий тут хлопчиками-мореплавами, що мріяли стати мандрівниками, а потім вирости. Я знову дивився на темну воду, і там, у ній, вимальовувались нечіткі обриси жіночого обличчя, яке мені так і не вдалося розгледіти.

Не знаю, скільки простояв на містку. Проте, коли піднявся на перон і зайшов до цегляного будиночка з вивіскою «Полустанок Острівний», лише біля білетної каси отямився, що майже весь шлях думав про що завгодно, тільки не про

електричку, яка мала везти мене додому. Касирка безпорадно розвела руками. Наступний рейс був лише наступного дня. На моє запитання про готель, обличчя жінки видовжилось у здивовану гримасу.

Я був у повній розгубленості. Що було робити? Де ночувати? Не повертатися ж мені в будинок з плющем та проситися на нічліг до мого нового знайомого. Це був би номер...

Вийшовши на перон, я дістав цигарки. Сонце сідало за ліс.

До мене підійшов брудний змокрілий пес і довго мовчки дивився на мене.

«А, зрештою, чому б ні? - подумав я, підпалюючи цигарку, - раз захотілося гострих вражень, чому б не продовжити. Узявся за гуж, не кажи, що не дуж... чи як там ще? Цікаво, на що я, власне, спроможний? Та й невже потрібна особлива відвага, щоб переночувати в будинку покійниці, що вже десять років як гниє в землі? Все ж трохи дивно, як сталося, що я прийшов до її могили. Звідкіля взявся цей похорон? Адже намірів відвідувати кладовище у мене не було. Та й звідки я міг знати, де її могила. Виходило так, ніби хтось зробив це за мене». Я думав про це ідучи, аж доки не зупинився. Знову просунув руку до кишені, щоб дістати цигарки і раптом замість цигарок витяг картку, ту саму картку-запрошення на похорон. Я чомусь думав, що викинув її на цвинтарі. Можливо, я лише хотів це зробити? Стомився я сьогодні... Цигарки були в іншій кишені. Запаливши, я підняв голову. Переді мною був будинок з плющем. Я зовсім не помітив, що пройшов кілька кілометрів. Виявляється, поки я думав про це, а вже йшов сюди, ніби рішення було прийняте мною, чи, може, за мене... Втім, як би там не було, робити нічого, я тут, і тут дах над головою, а крім цього старого, знайомих мені в цих місцях все одно не знайти...

Я подзвонив у двері. Згодом у них відчинилося віконце і я побачив знайому сиву бороду. Якийсь час ми лише дивилися один на одного. Потім я намірився говорити, але несподівано почув його скрипучий голос.

- Я знав, що ви повернетесь, - старий захитав головою, ніби хотів сказати, що все розуміє. Двері переді мною відчинилися. - Що ж, проходите, Господь свідок, я цього не хотів...

Я переступив поріг.

Старий поступився мені дорогою, а сам заходився зачиняти двері. На них було так багато замків, що я мимоволі запитав:

- У ваших місцях так небезпечно жити?
- Жити взагалі небезпечно.
- Чому так?
- Тому що завжди можна померти.
- Цілком логічна думка, - посміхнувся я.
- Головне те, що вона завжди актуальна. Сідайте поки що, я приготую вечерю.
- Ви навіть не запитали, чому я повернувся.
- Навіщо зайві запитання? Ми обоє про все знаємо.
- Про що саме, вибачте? Я просто запізнився на електричку. Я вже повертався

до міста...

Старий поглянув на мене і лише лукаво посміхнувся. Він вийшов з кімнати, залишивши мене на самоті.

«Що він там собі надумав? Ці його усмішки...» Я підняв очі. Портрет висів на стіні проти мене. «Невже це і є справжня причина, що змусила мене повернутися? Але ж я збирався додому і лише електричка...»

Якісь звуки за спиною змусили мене обернутися.

Старий повертався з тацею, на якій я побачив пляшку червоного вина, столові набори, а ще керамічні горшечки і срібні вазочки, накриті кришечками.

- Ви голодний? - запитав він.

- Я?

- Ви так запитуєте, ніби крім вас я можу звертатися ще до когось, - перебив мене старий, - в домі з деякого часу я живу один. Тепер нас стало двоє...

Я підняв очі.

- Ви тільки-но так сказали, ніби... Вірніше, ваша фраза прозвучала так, як би я... Я не збираюся тут жити, я тут тимчасово, за необхідністю, мені потрібна лише одна ніч, з вашого дозволу.

Старий знову поглянув на мене і так само лукаво посміхнувся.

- Чому ви так посміхаєтесь? Ви так посміхаєтесь, ніби я кажу неправду, а ви мені не вірите.

Старий не переставав посміхатися, а потім змінив напрям розмови.

- Не хвилюйтесь ви так. Власне, нічого страшного не сталося. Ви п'єте вино?

- Я? Вибачте... Я п'ю...

Старий наповнив келихи.

Ми випили і я відчув приємний терпкий смак.

- Ніхто не скаже з упевненістю, що йому потрібно на цьому світі. Не намагайтесь розібратись, моя вам порада.

- Що ви маєте на увазі?

- Електричка, кажете... - знову посміхнувся він, - давайте краще вип'ємо. Я приготував сьогодні салат з грибів і твердого сиру. Не впевнений, чи справді це вишукано, однак, думаю, це смачно, а головне – доречно до червоного вина.

Він говорив, підсипаючи собі салату. Чесно кажучи, старий починав справляти на мене враження і воно зовсім було не схоже на попереднє. Він ніби помолодшав, пив вино, досить активно закушував і був жвавий не за віком. Я теж випив і тілу моєму стало тепло й вільно. Я перестав запитувати себе, чому я тут, навіщо, мені стало затишно в цьому домі. Старий сидів проти мене, а за його спиною висів портрет, з якого на мене дивилася та сама молода жінка, яку я тепер мав можливість бачити.

- Так от, - продовжив старий, - розумію, що ви тут не для того, щоб я частував вас сиром з грибами та пустими розмовами. Вона подобається вам?

Я продовжував дивитися на портрет.

- Більше того, я навіть жалкую, що народився так пізно...

- Це не має значення... Головне, що ви отримали запрошення і відгукнулись на нього.

Старий відпив вина.

Я поглянув на нього, даючи зрозуміти, що не зовсім зрозумів, про що він тільки-но сказав. Старий теж поглянув на мене.

- Ну-ну, не прикидайтесь, коли ви вже тут.

- Я в жодному разі... Мені неабияк цікаво, я не приховую. Але...

- Розумію, розумію... Я розповім, ви пийте, пийте... Навряд чи ще колись вам доведеться пити подібне вино. Знаєте, скільки років я п'ю це вино? Я почав його

пити, - старий на мить задумався, - коли ваша бабця ще мочилася в пелюшки, - борода його несподівано затряслась від сміху, - інколи мені здається, я пам'ятаю динозаврів, - додав він і борода його ще дужче затряслася, потім він поглянув на портрет, чомусь перехрестився похапцем, щось пробурмотів незрозуміле й обличчя його набуло трохи зніченого вигляду. Він відставив склянку з вином і став досить серйозним.

- Я служив їй все своє життя, по суті вона й була моїм життям. Вона була єдина і неповторна. Гадаю, зайве про це говорити, самі маєте очі, сподіваюся, смак, інакше б вона вас не вибрала...

Я знову не зрозумів останніх слів до кінця, але крім зацікавленості, в мені знову почало наростати роздратування.

- Чи не хочете ви сказати, що мали зараз на увазі хазяйку, коли сказали...

- Я так сказав? - зобразив здивування старий.

- Авжеж, - непривітно підтвердив я.

- Ну, можливо й сказав, однак, чому ви подумали саме про хазяйку будинку? Скажімо, доля, вона теж жіночого роду, в даному випадку, я мав на увазі саме її, певно... Доля вибирає нас. Одних обдаровує, інших оббирає. Нічого не вдієш...

- А як щодо сильних особистостей, які самі влаштовують свої долі?

- Пусте... Самі знаєте, навіщо питати? Не будемо відволікатись. Адже ви прийшли не для цього. Ви, часом, не хочете розповісти звідки у вас цей піджак? Зрештою, це не так вже й важливо. Головне, що він на вас. Як, між іншим, у плечах, не тисне? Здається, його колишній власник не вирізнявся атлетичною статурою. Кретин...

Я підняв очі. Старий тримав паузу. Долив вина і відпив кілька ковтків.

- Пробачте, я збирався говорити про інше. Погомонімо про прекрасне.

На стінці забив годинник. Стрілки показували дванадцятую ніч.

- О-о-о, вибачте, для мене це надто пізно, вік, знаєте... Я покажу вам вашу кімнату... Ходімо... - несподівано підвівся старий.

Мені здалося він квапився, ніби намагався зробити це якомога скоріше.

«Ну так, - подумав я, - звичайно, північ – пора чудасій, саме тепер будинком мають вештатись привиди і цей старий блазень продовжує вдавати дурня, щоб я

повірив у це».

- Адже ви збиралися розповісти...

- Тепер ні в якому разі, тепер ви повинні відпочити, у нас ще буде час.

- Чесно кажучи, ви розчаровуєте мене, можливо думаючи, що інтригуєте чи лякаєте.

- Я нічого не думаю і ні до чого не змушую. Я не можу керувати подіями, чи, принаймні, вашим настроєм, я всього лиш смертний. А тепер ходімо, покажу вам вашу кімнату, не забувайте, ви тут гість і порушувати традиції дому не личить вихованому чоловікові. Отож, прошу за мною.

Мені нічого не залишалось, як підкоритися старому. Ми піднялися довгими сходами на другий поверх і старий показав мені мою кімнату. Це була досить простора, зі смаком мебльована спальня і годилася до вишуканості всього цього добротного будинку.

- Постіль чиста, не сумнівайтесь. У будинку немає замків на жодних дверях, крім вхідних. Однак, можете не хвилюватись, ніхто ніколи без дозволу не відчинить чужих дверей. Це теж одна з традицій дому. Спіть спокійно. Доброї ночі.

Старий зачинив за собою двері і я залишився на самоті.

«Кому б їх відчиняти, якщо тут нікого нема? - подумалось мені. - З чого все почалося? Чому, власне, я маю тут ночувати? Навіщо взагалі тут? Невже я сам цього хотів?»

Я озирнувся навколо і раптом здригнувся, тому що побачив чоловіка, що стояв за кілька кроків від мене, потім мені просто стало смішно з самого себе. Причиною усьому був цей піджак, я не звик бачити себе в ньому в дзеркалі. Посміхнувшись, я привітав чоловіка у дзеркалі, і той відповів мені тим же. Трюмо стояло на високому витонченому столику з різьбленими ніжками. Очевидно, він був зроблений з якоїсь особливої, дуже гарної породи дерева, не знайомої мені. На столику лежав різний дріб'язок, що ніяк не міг належати чоловікові: брошки, намистечка, шпильки, гребінці, коробочки, певно, з пудрою чи, можливо, якимись кремами. Я подумав, що на всіх цих предметах, як і на столі мав би бути пил, якщо ними ніхто не користується. Однак пилу не було. Залишалось зробити висновок, що старий мав ретельно протирати їх час від часу, не буде ж він користуватися всім цим.

Я сів на ліжко, про щось думаючи, однак відразу ж забув про що і ніяк не міг сконцентруватися. Трохи згодом я ліг не роздягаючись.

«Чи зможу заснути тут, - подумалось мені, - що там робить тепер цей хитруватий старий?»

Тихе, ледь чутне хрускотіння чулося в кімнаті і я ніяк не міг визначити джерела звуку. Стоячи у сутінках посеред кімнати, я прислухався. Здавалося, хрускіт долинав від вікна, і я пішов на нього. Спочатку нічого не помітив, але коли підняв голову, то у верхньому куті віконної рами побачив величезного павука, що наклав усім тілом не меншу за розміром бабку. Він перебирав лапками, зачіпаючи крильця бабки, від чого й створювався цей тихий хрускіт. Я опустив очі. За вікном була ніч. Легкий нічний вітерець шелестів листям. Піді мною пролягла стежка, якою прийшов сюди. Вона світилась під місячним світлом. Я чомусь уявив, як нею іде сама хазяйка будинку. Вона була в білій вишуканій сукні, що носили знатні жінки минулого і, коли йшла стежкою, безліч мережива, що гаптувало поділ сукні, хилило траву. Хазяйка пройшла до головного входу і раптом перед самим будинком підняла голову і подивилась на моє вікно. Я побачив її обличчя і зразу ж, впізнавши його, чомусь відсахнувся від вікна. Відчув, як тіло моє пронизав крижаний холод. На мить мені здалося, що все це було не витвором моєї уяви, а справжня, реально існуюча дійсність. Мені навіть здалося, як відчинилися і зачинилися вхідні двері. Перемагаючи себе, я знову наблизився до вікна. Як і раніше легкий нічний вітерець шелестів листям, місяць освічував стежку, навколо було безлюдно і жодних ознак будь-якої присутності.

Не скажу, що я з боягузливих, просто, не звик спати з незачиненими дверима, тим більше у чужому домі, знову ж таки, не тому що когось боюся, ні, швидше від незручності, все ж сон – це певний інтим і не хотілося б, щоб хтось порушував його. Озирнувшись навколо, я взяв стілець і просунув його ніжку в ручку дверей.

Гадаю, минула година, а можливо й більше, я совався в ліжку, перевертався з боку на бік, але заснути не вдавалося. Ще згодом я піднявся і, підійшовши до дверей, прислухався, здавалося, хтось тихо розмовляв там, внизу. Мене розпирала цікавість. Я звільнив двері від стільця й обережно відчинив їх.

Внизу тьмяно мерехтіло світло. «Теж не спиться», - подумалось мені. Було

тихо, жодного звуку не долинали з вітальні. Очевидно, все здалося, чи я знову собі надумав, хіба не надумаєш в такому домі такою ніччю. Мені все більше хотілося зазирнути і хоч одним оком побачити старого. Тихо, навшпиньки підкравшись до перил, я обережно схилився над ними. Старий сидів у своєму кріслі навпроти портрету. Він знаходився до мене спиною і я бачив лише його потилицю.

«Заснув... А не поподорожувати б мені тим часом будинком? Чи зручно? Принаймні, не виховано, сказав би він. Треба пересвідчитись, чи він справді спить».

Я вже йшов сходами, все ближче й ближче наближаючись до старого. В якусь мить мені здалося, що його потилиця, ніби залякла, та й сам він не справляв враження людини що спить, швидше... Я намагався відігнати несподівані думки, однак щось продовжувало і змушувало думати саме так і мені все більше й більше кортіло пересвідчитись в цьому. Я підійшов зовсім близько і зазирнув з боку. Очі старого були відкриті і дивились на портрет, проте погляд його був схололий, нерухомий і ніби осклілий. Я стояв перед ним уже не криючись, і сам ніби осклів і не міг рухатись, тіло моє скувало і працював лише мозок. Я усвідомив, що залишився на самоті з будинком і його, тепер уже мертвим, останнім мешканцем.

Ще довго, стоячи на місці, я не міг відірвати ніг від підлоги.

Потім щось відволікло мене, я побачив, як неподалік столу, за яким ми сиділи, вибігло мишеня. Піднявшись на задніх лапках, воно обнюхало навколишнє повітря, потім, поглянувши на мене, квапливо забігло за шафу. Я знову дивився на мертвого. Вираз його обличчя був спокійний, урівноважений, як і його колишній характер.

Однак, що мені тепер робити? Поставало питання, чи в моїх інтересах моя присутність тут. Мене цілком могли б запідозрити. Як би я пояснив його смерть, коли б мене про це запитали? Переконливої відповіді у мене не було. Якоїсь миті я навіть почав аналізувати, пригадувати, чи справді нічого такого не зробив, щоб могло призвести, чи, принаймні, якимось чином сприяти його смерті. Яка була ціль мого приходу сюди з самого початку? Я прийшов сюди без цілі? Не вірю в це. Вона, очевидно, була. Чому я не можу сконцентрувати думку? В голові бозна що. Хіба й досі це вино? Здається за вікном починало сіріти. Я вийшов з будинку. Надворі було прохолодно, я відчув це і побачив, що забув свій піджак. Повернувшись в будинок, я піднявся на другий поверх. Коли зайшов до кімнати, то знову здригнувся,

побачивши себе в дзеркалі. Але тепер дещо з іншої причини. Переді мною було давно не голене обличчя, і це обличчя було моїм. Щось змусило мене поглянути на свій годинник. На циферблаті у маленькому віконці, де змінювались числа місяця, стояла цифра двадцять дев'ять, двадцять дев'яте жовтня, виходило так, що я пробув у будинку майже чотири дні. Однак, я чітко пам'ятаю всі події цієї ночі. В якому стані я перебуваю? Я поглянув на вікно. У верхньому куті віконної рами поблискувало павутиння, її торкнувся світанок, павука не було, лишалась одна висохла знекровлена бабка. Я вдягнув піджак.

У передпокої ще раз поглянув на старого. Він, як і раніше, неприродньо дивився на портрет. Здавалось, ледь помітна посмішка була тепер на обличчі господині будинку, чи, можливо, я просто не помітив її раніше. Ще якийсь час я залишався в невизначеності і все ж згодом прийняв рішення залишити все, як є.

Лише надвечір зайшов до своєї квартири. Певно, це була перша ніч за останній час, коли я спав, мов у дитинстві. Навіть думаю, що вона була не одна, ця ніч, тобто не одна доба – власне, це неважливо... Я не пішов на роботу. По суті, я не був там уже місяць, можливо й більше, дивлячись скільки днів проспав, проте це мало мене турбувало, а ще вірніше, не турбувало зовсім, щось значно істотніше з'явилося в моєму житті і, коли так думав, мені уявлявся будинок з плющем, портрет, все, що було пов'язане з цим.

Я піднявся з ліжка. Здається, щось змінилося в квартирі, чи то лише враження. Я зайшов до кухні. На столі лежав якийсь папірець.

«Навіть моє терпіння має межі. Звільняю тебе від себе. Тепер ти зможеш робити це без обмежень. Тобі ніхто не потрібен. Так само і я. Прощай».

Це був почерк моєї дружини. Ми прожили з нею майже три роки.

Вона ніколи не схвалювала моїх захоплень, вона не розуміла моїх нічних прогулянок містом. Що це, як не обмеженість смаку, уяви, не цікавитись неповторним світом чужих стосунків, форм, рухів, поглядів, настроїв, характерів. Мені завжди було жаль її. Вона засуджувала мої візити до магазину. Смішно, вона навіть бачила в цьому якусь небезпеку, називала це дивним, або поведінкою, що не зовсім відповідає нормі. Яка обмеженість. Слід віддати належне, їй вистачило мудрості залишити мене. Отже, сьогоднішній день... Мої плани на сьогоднішній

день... їх не було... Як добре відчувати себе не заангажованим довкіллям, як гарно мати свободу і вільно підкорятися долі. Я раптом згадав старого лакея. Так-так, поділяю його думку. Доля – от поводитир. Попереду непередбаченність, і я готовий до неї. Я враз відчув нагальну потребу... Мені чогось конче бракувало... Залишивши кухню, я пройшов кімнатами, знову повернувся назад і зупинився в коридорі. Переді мною на спинці стільця висів ВІН, мій твідовий піджак. Він справді був моїм, і я відчував це кожною ділянкою тіла, кожним клаптиком шкіри. Я одягнув його, ніби занурившись у бажаний світ, і раптом намацав щось у кишені. Його милі кишені, вони завжди несуть несподіванку, це була в'язка ключів, саме та в'язка, з якою я вперше побачив старого. Як вони потрапили сюди? Я прихопив їх несамохіть? Хтось підклав їх мені? Неважливо, суть в іншому. Вони є, вони у мене, все має продовжитись. Цікаво, як там старий? Невже й досі в кріслі біля її портрету. Вона справді сама досконалість. Я думав про це, сидячи біля вікна електрички, що з кожною миттю зближувала нас. Я їхав крізь осінь, неповторну милу осінь. Я їхав у світ ілюзій, таємниць і пригод.

Замки піддалися так легко, ніби вони тільки й чекали, що в них просунуть ключі. Цей старий педант, певно, змащував їх щодня.

У вітальні було багато сонячного світла, особливого, осіннього, білого, мов полотно, в яке хочеться закутатись. Тиша, спокій і неповторне упокорення навколо. Я зупинився посеред вітальні. Я навіть забув про старого і не звернув уваги, що його не було в кріслі. Мене вразило інше, шар пилу та сріблясте павутиння покривали все навколо. Від каміну тягло холодом. Схоже, ним не користувалися багато років. Однак це не було так важливо, і мій подив швидко минув, коли я побачив портрет. Він був освітлений сонячними променями, а вона ще більше посміхалась. Вона посміхалась... Я сів у крісло навпроти портрету і більше жодного разу не згадав про старого, як і куди він подівся і чи був він взагалі, це не було важливим. Нарешті я відчув себе цілісною особистістю. Було щось головне і більшість життєвого дріб'язку я відмітав, як непотріб, я визначився і моя дорога до мети мала бути світлою і просторою, ніщо не заважатиме мені. Як затишно й комфортно почуваю себе тут. Я цілком міг би пожити тут якийсь час. Навіщо це мені? Тому що мені добре – хіба це не аргумент?

Незабаром я вже мандрував цим великим будинком, заходив до незнайомих кімнат, їх двері справді були без замків і я відчував свою особливу причетність до всього, що відбулося тут. Я буду знову ночувати в його стінах, я буду ночувати в її кімнаті, я пробуду тут стільки, скільки мені заманеться. Я знайшов місце, яке забезпечить виключну самотність, маю на увазі, що мені не набридатиме оточення людей. Вони справді тяжкі й надокучливі. Вони грубі й неповороткі, як в рухах, так і в мріях. Вони такі важкі й незграбні, тому що матеріальні з переповненими шлунками. Інша справа – мої нові знайомі, вони витончені й прозорі, з ними приємно мати справу. Скільки делікатності й такту. Довершеність теперішнього мого оточення не викликала сумнівів.

Здається, більше нічого не треба, нічого... Відсутність прагнень – чи то не досягнення? Чи то не сподівання, що справдилися? Я мав щось дуже подібне до цього. Я цілком віддався тому, що відбувалося, не аналізуючи, не цікавлячись наслідками.

Зупинившись у своїй кімнаті... Дивно, що так подумав, адже мав би сказати її кімнаті... Здається, якась безпідставна радість тішила мене. Певно щось подібне відчувають залежні від морфію, коли їм щойно зробили ін'єкцію. Я взяв з трюмо круглу скриньку, обвиту срібними дротиками та інкрустовану темно-фіолетовою емаллю, і відкрив її. То був якийсь крем чи косметичне масло. Не буду вдаватися до точного визначення, тому що не це зацікавило мене, було дещо інше, що привернуло мою увагу. Саме невеличка заглибина на його поверхні.

Це був відбиток жіночого пальця, не інакше. Витончений і дуже природній, ніби щойно залишений. Невже особливість структури цієї косметичної штуки має здатність зберігати форму протягом років? Адже існують перепади температури, хімічні розпади, що там ще... Зрештою, за десять років він мав би просто засохнути, чи навпаки, розтанути. Я торкнувся мазкої поверхні пальцем. Свіжа волога маса легко змінила форму. Піднісши палець до обличчя, я відчув приємний запах, який чомусь змусив мене поринути у спогади, мені здавалось, що він був знайомий мені. Потім я брав ще якісь речі, крихітну пляшечку з духами, маленьке віяло, гребінець з темного дерева та срібною ручкою, що нагадувала голову ящірки, кілька брошок, заколки... Потім відкрив шухляду і на підлогу посипались темні намистинки. В

глибині шухляди щось лежало, що заважало висунути її повністю. Я просунув руку і намацав пакет. Зробивши кілька зусиль, я все ж витяг його з шухляди. Це був сірий паперовий пакет з грамофонною платівкою. «А. С. Пушкин. «Черная шаль», - прочитав я. Навіщо платівка, коли нема грамофона? Продовжуючи оглядати її, я поступово відчував якийсь дискомфорт. Так буває, коли за тобою хтось стежить. Я справді відчував на своїй потилиці чийсь погляд. Повільно оглянувши кімнату, я зупинився на її найвіддаленішому кутку. З його сутінок на мене дивилося щось велике, округле. Я навіть здригнувся від несподіванки. Це була темна, з тьмяними відблисками мідних залисин грамофонна труба. Грамофон стояв на високій дерев'яній підставці, що мала вигляд античної колони. Невже я був таким неуважним, що досі не помітив його? Складалося враження, ніби він з'явився тут лише тепер, або ж я справді таки не звернув на нього уваги, настільки переймаючись іншим. Я знову поглянув на платівку. Потім, взявши її, підійшов до грамофона. Викручена блискуча труба з круглим масивним звукознімачем і гострою залізною голкою, ніби чекали на свою жертву, і в мене не було сумнівів, що я тепер віддам їм її без вагань. Я поставив платівку на диск, опустив на неї звукознімач і він жадібно впився гострою голкою в її чорну лискучу поверхню. Повагавшись мить, я натис на блокувач, вивільнивши пружину. Диск зарухався. Спочатку з труби почулося шипіння, ніби там, в її глибині, стурбували стару змію, потім полилась тиха мелодія, і згодом почулися перші поетичні рядки:

Гляжу, как безумный, на черную шаль,

И хладную душу терзает печаль...

Слухаючи текст, я підняв голову. На стіні висіли маленькі фото в дерев'яних рамках. Тут же була пожовкла шкільна віньєтка з підписом «10-А клас 1971 рік». Я розглядав незнайомі молоді обличчя з підписаними під ними прізвищами. Якоїсь миті погляд мій зупинився. Очі дівчини здались знайомими мені. Її погляд, він був особливим, як і на портреті. Його не можна було пропустити чи не впізнати. Вона дивилась ледь посміхаючись, і від її посмішки мені чомусь стало сумно на душі. Вже тривалий час грамофонна труба повторювала один і той же звук. Голка з'їжджала з пошкодженої доріжки, і голос щоразу повторював одне й те ж слово. Я допоміг голці і текст продовжився. Розглядаючи стару віньєтку, я про щось думав, аж доки

знову не почув, що голка з'їхала з доріжки, і ніяк не могла здолати якоїсь перешкоди. Я натис на блокувач. Диск зупинився.

- Дзінь... Дзінь... - почулося знизу. Дзвонили у двері. Я відчув, як стиснулось серце. Хто б це міг бути? У двері ще раз подзвонили. Зрештою я вирішив спуститися.

Проходячи сходами, я знову поглянув на портрет і відчув особливу прихильність в її очах. Можливо, саме тому здобув спокій і впевнено відчинив двері.

На порозі стояла листоноша. Це було зрозуміло з її вигляду, їх важко не впізнати, листонош, можливо тому їх зразу помічають і так не люблять дворові собаки, очевидно, їх дратує ця огрядна сумка за плечима. Поряд на траві, зіпертий на підніжку, стояв жіночий велосипед.

Погляд листоноші не виявив і тіні здивування. Вона привіталася до мене так, ніби ми були знайомі багато років і бачились принаймні щодня. Якоїсь миті мені навіть здалося, що обличчя її знайоме мені, правда звідки, я не міг пригадати.

- Як вам це подобається? - запитала вона і, не дочекавшись відповіді, повідомила: - Вчора звечора, що телевізор, що радіо в один голос обіцяли дощ. От і вір... - вона підняла голову. Я зробив те саме. Над нами була блакить, жодної хмаринки. Листоноша простягла мені кілька газет. - Скільки живу, такої спеки не пам'ятаю, - відмітила вона, знімаючи з підніжки велосипед, - їхати... - зітхнула вона, озируючись навколо. - Вечоріс... Лишайтеся здорові...

Вона натисла на педалі і її давно не новий жіночий ровер, поскрипуючи покотився стежкою. Ще згодом я вже бачив, як її постать втрачалася в розплавленому повітрі, що переміщувалось над пустирем, мов розтоплений сироп.

Повертаючись до будинку, я подумав про те, що однією з моїх особливостей – недолік то чи навпаки, – було те, що я більше ніж байдужим залишався до будь-яких друкованих текстів, а надто до газетних. Найбільше, на що я був спроможний, хіба що прочитати заголовки та переглянути фото, що й намірився зробити цього разу. Сівши в крісло біля каміну, я перегорнув сторінку.

«Біржева лихоманка вщухає», «Криза нового парламенту», «Нинішній мер Олександр Булат – найреальніший претендент на наступний термін», «Ліверпуль»

потерпає від «Манчестера». «Трійня від штучного запліднення», «Глобальне потепління крізь озоновий протяг».

Я позіхнув і, взявши наступну газету, здійснив з нею ту ж процедуру. Чергові заголовки не зворушили мене, фото не зацікавили. Я відклав газети. Однак згодом відчув легке хвилювання, дискомфорт, чи що... Так буває, коли ти прагнеш щось пригадати, насправді не маючи на увазі нічого конкретного. Я підняв очі на портрет. Її погляд... Спокійний, лагідний... У ньому відчувалося ставлення, і воно стосувалося мене безпосередньо. Я не мав сумнівів – він промовляв до мене. Я знову намагався зосередитись, що саме мав пригадати. І раптом мені на очі знову потрапили газети. Я ще раз перечитав заголовки. Біржева лихоманка... Криза нового парламенту... Нинішній мер Олександр Булат... Олександр Булат... Саме це ім'я... Таке враження, що я вже чув його колись, проте не колись, а щойно. Я залишив газети і піднявся до спальні, зробивши це блискавично. Опинившись біля віньєтки, я почав перечитувати прізвища випускників 71-го року. Погляд мій зупинився. Молодий чоловік з високим чолом і впевненим поглядом дивився на мене з пожовклого від часу фото. «Олександр Булат...» - прочитав я. «Бо-о-о-о-м-м-м...» - долинуло з передньої, змусивши мене здригнутися. Годинник продовжував відлік часу, однак наступних ударів я вже не чув. Їхні фото на віньєтці були поруч. Той самий Булат? І знову я відчув збуджений напружений стан, коли прагнеш щось пригадати, конче, нестримно. Я поглянув на її фото, шукаючи підтримки, бодай натяку. Поступово мої очі опустилися, немов налившись свинцем, і я тепер знову бачив перед собою з тьмяними мідними полисками грамофонну трубу. Піднявши звукознімач, я поставив голку на початок платівки. Потім обережно відпустив пружину. Диск зарухався.

Гляжу, как безумный, на черную шаль,

И хладную душу терзает печаль.

Когда легковерен и молод я был.

Младую гречанку я страстно любил.

Мало б бути... Мало б бути «любил»... У Пушкіна... Однак саме це слово й було спотворено грамофонною голкою, що знову наштовхнулась на ту ж перешкоду. Зі слова випало кілька перших звуків і замість «любил», грамофонна труба повторювала: «убил», «убил», «убил»... Я допоміг голці. Текст продовжився.

Я з нетерпінням чекав наступної перешкоди.

В покой отдаленный вхожу я один...

Неверную деву лобзал армянин.

Незвидел я света; булат...

І знову голка, наштотуючись на перешкоду, і щоразу з'їжджаючи з доріжки, повторювала одне й те ж слово: «булат», «булат», «булат...» Я допоміг їй і весь наступний текст голка пройшла платівку розмірено, чітко, відтворивши запис без спотворень:

.. булат загремел....

Прервать поцелуя злодей не успел.

...С главы ее мертвой сняв черную шаль,

Отер я безмолвно кровавую сталь.

Мой раб, как настала вечерняя мгла,

В Дунайские волны их бросил тела.

С тех пор не целую прелестных очей,

С тех пор я не знаю веселых ночей.

Гляжу, как безумный, на черную шаль,

И хладную душу терзает печаль.

Якщо вилучити весь текст, який голка пройшла без перешкод і залишити лише ті місця чи слова, на яких вона зупинялась, платівка несла цілком певну інформацію, яка й містилася в цих двох словах, а саме, «убил» - «булат». Я знову поставив платівку з початку і знову голка повела себе таким же чином. Я дивився на фото молодого чоловіка, а грамофонна труба невпинно наголошувала: «булат, булат, булат...» Потім я знову по кілька разів повторював ту ж процедуру і голка незмінно акцентувала увагу, наполягаючи саме на цих, нею ж витворених словах. Я перевірив погляд на фото, де була вона – молода господиня будинку. І знову цей стан. Тобто... Вірніше, те ж відчуття, ставлення, що цілком переконливо підтверджувало правоту

моїх висновків і свідчило про те, що поведінка грамофонної голки, віньєтка та сьогоднішня газета були ланками одного ланцюга, який однозначно натякав на злочин, що відбувся десять років тому, з яким і була пов'язана смерть хазяйки будинку. Безумовно, вона була не природною. Сталося вбивство. Тепер я був цілком переконаний в цьому, і сьогоднішній мер міста був безпосередньо причетним до нього. Яким чином і за яких обставин, мало відкритися згодом. Саме так я вирішив для себе того ж дня. Ця вимудрена підказка тішила мене й захоплювала, маю на увазі її форму, разом з тим власне сам факт був куди серйознішим.

Чомусь несподівану фізичну втому відчув я, ледве встиг лягти на ліжку і не зогледівся, як заснув. Коли ж згодом розплющив очі, то побачив за вікном темінь. Десь далеко на пустирі гавкали собаки і кричав нічний птах. Повернувшись на інший бік, я знову провалився в сон, і свідомість мою окутав суцільний морок.

Ранок наступного дня виявився привітним і сонячним. Мене розбудили якісь птахи, що повсідалися на металеве підвіконня і стукотіли дзьобами в шибку. По її внутрішній стороні повзали дрібні комахи і нерозумні пернаті намагалися клюнути їх по той бік скла. Потішившись з такого їх безглузлого заняття, я перевів погляд на стіну, де висіла віньєтка. Потім на грамофон, що вилискував мідними полисками труби. Потім на трюмо. І раптом зіскочив з ліжка, так ніби хтось несподівано вилив на мене крижаної води. На його дзеркальній поверхні було щось написано. Я підійшов ближче. Темно-червоного кольору літери були охайно виведені, схоже з усього, губною помадою, таким було моє припущення. Тут же на трюмо лежав відкритий помадний олівець, очевидно той самий, яким і був зроблений напис. Напис складався з одного слова:

ДЯКУЮ

Слабкий холод осів у моїх грудях, я прожогом кинувся до передпокою. Збігши сходами до вхідних дверей, перевірів замки. Всі вони були надійно замкнені. Я знову піднявся до кімнати. І тут на мене чекала ще одна не менш несподівана обставина для роздумів – напису на дзеркалі не було. Я розглядав дзеркальну поверхню з різних боків, пробував мацати пальцями, але жодного сліду, жодної ознаки щойно баченого мною не знаходив... Я навіть посміхнувся і помітив, як те ж саме зробило моє відображення в дзеркалі. Якийсь час я перебував у повній

розгубленості і не вдавався до будь-яких дій чи рішень. Потім мені знову потрапив на очі помадний олівець. Я взяв його в руки і оглянув. Один бік його справді був трохи стертий. Власне, це ще ні про що не говорило. Його могли стерти коли завгодно і за будь-яких інших обставин. Або ж, якщо все, що я бачив, лише продукт моєї уяви, мого особистого стану і цей стан, як стверджує моя дружина, не відповідає нормі, то можливо нічого такого й не було зовсім і причина лише в мені... Легка тривога торкнулася моїх грудей... Саме тривога, не страх... У жодному разі... Я розглядав у дзеркалі своє обличчя, здавалось, у нього з'явилися якісь нові риси, раніше не помічені мною. Чи то вони виникли лише тепер? Що саме конкретно змінилося в ньому, надбалосся чи втратилося визначити я не міг, але те, що воно стало іншим – було безсумнівно. Майже несамохіть моя рука з помадним олівцем потяглася до дзеркала.

ЗА ЩО?

- вивів я.

«Це й стане перевіркою, підтвердженням чи спрощенням моїх здогадок», - подумав я.

Протягом дня я чекав на відповідь, і як тільки можна було, надавав можливість авторові напису відгукнутися, який, як здавалось, пропонував діалог. Хто б він не був, як би не існував у природі, хай би то була матеріальна істота чи духовна субстанція, ще там щось інше, я робив все для того, щоб діалог продовжився. Протягом дня я майже не був у кімнаті. Кілька разів виходив з будинку, лишаючи двері незачиненими, гуляв околицями пустиря, віддаляючись на чималу відстань. Навіть зайшов на кладовище, відвідавши вже знану мені могилу. Я так сказав, ніби між іншим. Насправді ж, не буду приховувати, я пішов туди не випадково і не просто, щоб згаяти час, а знову ж таки намагався віднайти зв'язок, чи можливо якимось чином його здійснити, тому що невизначений предмет підозри концентрувався навколо того, скажімо так, що й лежало тепер там, у могилі. Проте нічого такого не сталося і після повернення до кімнати, коли вже починало вечоріти, крім свого запитання, написаного власноруч, нічого іншого на дзеркалі я не виявив. Лише знову несподівана фізична втома навалилась на мене з такою силою, що я

ледве встиг дістатися ліжка.

Наступного дня, прокинувшись, перше, що я зробив, поглянув на дзеркало. Мене знову чекало розчарування. Однак, коли я майже обурений відкинувся на спину, спрямувавши очі догори, мене пройняло хвилиною неочікуваної радості. Тим же почерком на стелі було написано наступне:

ЗА РОЗУМІННЯ...

Безсумнівно, це була відповідь. Зі мною спілкувалися, мене не проігнорували, життя набувало визначеного сенсу. Я навіть відчув певну повагу до власної особи та переповнився твердістю. За мить на стелі майорів ще один напис і я був його щасливим автором.

ХТО ВИ?

Не більше й не менше цікавило мене. Мені це коштувало немало зусиль та певної винахідливості, але тим вартіснішим був мій відгук. Однак, опустимо мої деякі труднощі, так само, як і механізм здійсненого, все це справжній дріб'язок у порівнянні з досягнутими результатами, головне, що я на вірному шляху і лише по можливості сприяю долі, якій, як бачите, вільно підкорився, крім того мене все більше неабияк зацікавлювала вся ця історія, початок якій поклала стара картка, знайдена мною в кишені твідового піджака.

Я знову став на підвіконня і дописав високо на стіні, куди тільки зміг дістати:

ЧИ НЕ МОГЛИ Б МИ ЗУСТРІТИСЯ?

Тепер я розумів – присутність моя жодним чином не чіпала настрою чи намірів мого, так би мовити, таємничого візаві. Я міг лишатися де завгодно і як завгодно, разом з тим відгук міг з'явитися будь-де, за будь-яких умов і в самому непередбачуваному місці.

Такого розчарування та суму я не відчував протягом життя. Минуло кілька днів, а відповіді не було. Я губився в думках. Що могло завадити продовженню діалогу? Чим я міг образити чи насторожити? І не знаходив жодних підстав для мовчання. Між тим, хто зна, з якою витонченою натурою я зіткнувся і що за вишукану організацію являло собою те, з чим я мав тепер справу. Враховуюючи екстраординарність свого невідомого співбесідника та непередбачуваність його

рішень, я зазираю у найнедоступніші закутки, в найнеймовірніші шпарини, ідучи наперекір логіці і здоровому глузду я обстежував весь будинок, але нічого не знаходив.

Якось я вирішив прогулятися пустирем, надто вже приємний був вечір. Так буває перед дощем, коли природа готується до значних змін після тривалого одноманіття: загострюються запахи, бентежаться комахи, тужавіють трави, заходяться цвіркуни, дихати стає легше, вільніше, в грудях відчуваєш якесь приємне хвилювання – таке хвилювання ні з чим зрівняти. Я не зогледівся, як підійшов до кладовища. Перші дрібні краплі впали на землю. Зірвавши кілька квіток, що росли тут же біля входу, я ступив на кладовище. Якби хто запитав мене, для чого я зробив це, чи навіть якби я спитав про це сам у себе, навряд чи знайшов переконливу відповідь. Втім, напевне у мене була ціль. Можливо ще не зовсім означена, проте я відчував, що вона формується й наростає, і я вже йшов не просто, а зірвані квіти мали своє призначення. Я все ближче й ближче підходив до її могили. Так я думав. Однак згодом зрозумів, що маю певні труднощі, тому що помітив, як уже тривалий час вештаюся на одному й тому ж місті, проте могили не знаходжу. Кладовище було невеликим, однак дуже вже занедбаним, тобто зарослим густим бузком, пронизаним вузькими стежинами й невеликими штучними острівцями-галявинами, певно розчищеними близькими померлих. На одній з таких галявин була і її могила. Я продовжував мандрувати серед високих кущів вже достатньо часу, але могили не було. Вона ніби провалилась крізь землю. Лабіринт стежин водив мене по невеликій ділянці, ніби метою його було познущатися і виснажити мене фізично і слід віддати йому належне – все йшло до того. Я те й робив, що нагинався, пролазячи під густими вітами, то розгинався на невеличких розчищених острівцях. Якось під час одного з таких маневрів, коли я, здолавши чергову непролазну бузкову стіну, підняв голову, то майже остовпів від несподіванки. На відстані простягнутої руки, я побачив два величезних круглих ока, що дивились на мене впритул, не кліпаючи. Я відчув, як щось відірвалося у мене в грудях і, підкотивши до горла, застрягло там, стиснувши дихання. Так не рухаючись, і майже не дихаючи, дивлячись очі в очі, я перебував у тривалому ступорі. То були очі величезного жовто-сірого сича, що сидів на залізному хресті, відверто вирячившись на мене. Не встиг я толком опам'ятатись і

вдихнути повітря, як сич, змахнувши крилами, мало не зачепивши мене по обличчю, та, обдавши потужною хвилею повітря, зник за кущами. Мені навіть не вдалося розгледіти його як слід і захотілося зробити це негайно. Здавалося, він сів десь неподалік, тому що тріпотіння крил стихло майже зразу після того, як сич злетів з хреста. Я обережно відвів гілку і пройшов далі у бік, куди подався велетенський птах. Зробивши ще кілька кроків, я вибрався на досить простору галявину і зразу ж зупинився. Тепер я прийшов. Як і першого разу його темні круглі очі дивились на мене байдуже, або ж то була якась особлива пташина задума. Він сидів на білому мармуровому хресті, якого я вже чверть години так марно шукав. Якийсь час я не зводив з нього очей, не знаючи як діяти далі. Однак, швидко мої вагання відпали, і відкинув їх сам птах. Він відлетів несподівано, як мені здалося, саме так, ніби виконавши покладене на нього завдання. Та згодом він мене вже не цікавив. Я стояв перед її могилою, насипаною десять років тому, а мене переповнювали почуття, ніби це сталося щойно, і так, ніби там в землі під хрестом лежав хтось дуже близький мені, настільки близький, що на сьогодні у мене не залишилось нікого ближчого. Майже підсвідомо я поклав квіти на могилу і відчув несподівану тугу, що стисла серце. Так не було вже дуже давно, хіба що в дитинстві, коли в дитячому притулку, де я виховувався, мене кривдили старші хлопчачки, відбираючи речі, якими я дорожив, і мені не було кому поскаржитись на них, я лише лякав їх своїми батьками, яких ніколи не знав. Я не скаржився і не плакав жодного разу. Ніхто в притулку не бачив сліз на моєму обличчі і от тепер я чомусь відчув, як очі мої звожились. Туга, що вселилась в душу, все наростала й наростала і якість її поступово змінювалась, вона ставала щемливою і солодкою, а сила все зростала, це вже була та туга, що хвилює і приносить насолоду. Ідучи до будинку, я відчував невимовну радість, радість, походження й причин якої не можеш пояснити, однак вона переповнює тебе з такою незбагненою силою, що на очах з'являються сльози.

Ледь прочинивши двері будинку, я відчув, що на мене чекає щось неймовірно приємне, і сподівання мої не були марними. Над каміном, під її портретом, я ще з порогу побачив напис. Цього разу його колір був спокійний, урівноважений, навіть лагідний. Блакить зі смарагдом. Таким буває вечірній океан, коли сідає сонце, підсвічуючи його води. Я підійшов ближче.

«Дуже зворушливо»... - прочитав я і підняв очі на портрет, її погляд сьогодні був особливо ніжним, я відчував, як від нього майже фізично тане моє тіло, здавалося, воно зараз просто стече на підлогу і те, що від мене залишиться, заповнить собою всі шпарини цього будинку. Я знову опустил очі. «Як вам тут? - йшлося далі. - Чи не стомились від самотності?»

Схоже, моя душа прагнула вирватись з пут мого тіла і поринути туди, до неї, в її таємничий світ, полишивши все, що було до цього і що тепер остаточно втратило для мене будь-яку ціну і значимість. Цього разу я буду особливо обережний, особливо делікатний і ніжний, щоб ніяк не образити її словом, навіть думкою. Я не квапився з відповіддю, навмисне подовжуючи насолоду читання, бавлячись з текстом, як мале дитя з улюбленою іграшкою.

«...Питання не в тому, хто я, питання в тому, хто він, і хто в даній ситуації ви, якщо ви зрозуміли перебіг подій і готові виконати місію».

Моя неперевершена, моя люба, мила і неповторна, вона довіряється мені. Я тут же почав писати: «Сподіваюся, мені вдалося розгадати цей витончений ребус, запропонований вами, і я все більше схиляюсь до того, що розумію місію. Більше того, мені здається, що я майже готовий розпочати... Однак, мені б дуже хотілося...» - Я задумався. Як би це вірніше сформулювати, щоб знову не образити її... Кажу її, тому що остаточно переконався, з ким тепер спілкувався, і не приховую своєї насолоди від цього, насолоди, яку навіть недостатньо пояснити, користуючись словами. Повторюю: досконалість її не викликала сумнівів і заради неї (я ще раз переконувався в цьому) я був готовий до будь-яких найнебезпечніших і найнеймовірніших вчинків. Поміркувавши, я не став продовжувати фразу, а дописав наступне: «Тепер, у даній ситуації і в зв'язку з моїм станом та внутрішньою мобілізацією, для мене неможливого мало...»

Гадаю, мені вдалося доступно й разом з тим переконливо вкласти в кілька слів необхідний зміст для того, щоб вона не мала сумнівів у щирості моїх намірів, і я справді не помилився. Майже за кілька хвилин, проходячи коридором до кухні, я помітив напис, що простягся вздовж всієї стіни.

«Ціную вашу делікатність. Маю на увазі незакінчену фразу. Вона б справді образила мене і внесла деякі малоприємні зміни в моє ставлення до Вас.

Сподіваюсь, Ви розумієте мене».

Моє захоплення поглинало мене, як ніжний і лагідний спрут. Я одразу ж, не вагаючись відгукнувся, зробивши це шматком мила, що знайшов на кухні. Я почав так: «Моя... - потім, подумавши, продовжив так: - Буду вважати за честь, а разом і велику приємність зробити це для Вас, тому що добре розумію і цілком поділяю Ваші прагнення. Перебіг подій не завжди буває керованим, а ще рідше справедливим по відношенню до тих, хто менш за все заслуговує на це. Мої намагання влаштувати ситуацію так, як того вимагає об'єктивність. Вважаю тепер за свій головний обов'язок, завдання та мету. Отож, з Вашого благословіння я починаю діяти. Місія – перш за все».

Я поставив крапку.

Наступного дня був гарний ранок. Я піднявся свіжим, сповненим сил і цілеспрямованим. Я справді бачив ціль. Навіть знав її ім'я. Поголившись, я намірився їхати до міста. Однак, коли зійшов до передпокою і вже зібрався вийти, моя піднята права нога завмерла в повітрі. Біля самого порогу я побачив те, що змусило мене зупинитись.

«Доброго ранку. Ви надто поспішаєте. Не квапте події». Літери були невизначеного блілого кольору, навіть не скажу, чим саме було зроблено напис. Хоча не це важливо. Все ж наскільки вишукані її смаки та витончена естетична природа. Це так зворушує. «Хочу додати дещо. Все відбудеться в свій час, а головне чітко й безпомилково, тому не вдавайтесь поки до рішучих дій. Дочекайтесь, принаймні, сьогоднішньої пошти».

Поміркувавши, я пішов до портрета. Вона, як і раніше, дивилась упокорено й ніжно, посмішка не здобула додаткових відтінків і лишалась на тому ж емоційному рівні. Очевидно, це й означало мовчазне підтвердження запропонованого написом на підлозі. Я опутився в крісло. І, розглядаючи її обличчя, почав відчувати, що знову поринаю в дрімоту. То була дрімота насолоди, глибокої, як її погляд. Не встиг я зануритись у світ сну, як мене стурбував гучний дзвінок.

Коли я відчинив двері, то побачив на порозі вже знайому мені листоношу з велосипедом та шкіряною сумкою.

- Ви сьогодні гарно виглядаєте. Вам личить бути виголеним. Не кожному

подобається неголений мужчина. Я саме з тих жінок. Сьогоднішній ваш вигляд переконує мене у вірності смакових орієнтирів. - Вона посміхнулася і це виглядало, як кокетування. - Візьміть, будь ласка, - вона простягла мені газети. Я мовчки взяв їх, між тим, не поділивши належно її прихильності до мене. Я переймався іншим. Тепер, як ніколи, мене цікавила власне преса, ці величезні листи малоякісного паперу, вщерть усіяні літерами, десь тут серед їх розмаїття мала ховатися інформація, що стосувалася місії.

Вперше в житті я перечитав весь цей нездарний непотріб від першого до останнього знака, пропустивши крізь мозок купу лексичного мотлоху, дратуючись і розлючуючись, однак жодних натяків чи інформації для побудови логічних зв'язків, чи то будь-яких аналітичних висновків я не знайшов. Я поглянув на портрет і мені здалося... На мене дивилися так, наче б запідозрюючи в недолугості, мені навіть здалося, з певним розчаруванням. Цього я не міг допустити. Я ще раз перечитав газети, від політінформацій на першій сторінці до некрологів та співчуттів рідним померлих. І раптом помітив невеличке повідомлення. Дивно, як міг пропустити це.

«7 листопада, біля третьої години дня, під час загадкових обставин зникла учениця середньої школи №1, семилітня Світланка Булат. Востаннє дівчинку бачили на подвір'ї школи з незнайомим чоловіком. Того ж дня вона не повернулася додому. З дня зникнення минула доба. Оголошено розшук. Прохання до всіх, хто володіє інформацією щодо зникнення дівчинки чи може якимось чином сприяти пошуку, телефонувати за номером».

Далі йшли цифри телефонного номера і фото зниклої Світланки Булат.

Я поглянув на фото і відчув, що вже ніколи не забуду це обличчя. Я відклав газету. Щось не зовсім звичайне було в цьому номері. Що саме, я не міг збагнути.

Однак продовжував відчувати це, і саме це чомусь надзвичайно збуджувало мене.

Я знову взяв газету і перегорнув сторінку, там де йшла мова про погоду. «Небувалих розмірів град випав в ніч на 7 листопада. Крижані кулі сягали...»

Далі я не став читати, а перегорнув сторінки, діставшись титула. Номер датувався восьмим листопада. Однак, я напевне знав, що сьогодні лише шосте. Так і є. Дивний приємний трепет в усьому тілі відчув я і підняв очі. Її обличчя мило

посміхалося до мене. Як би мені хотілося тепер пригорнути його до себе.

- Розумію... Як я розумію... - промовив я вголос, піднімаючись з крісла.

Задушливо було сьогодні. Це відчувалося з самого ранку. Я визирнув у вікно. Небо затягло, а зі сходу насувалася величезна темна стіна. В кімнатах будинку спохмурніло. Я йшов до дверей, що вели у підвал, ні на мить не замислюючись, звідки мені було про це відомо, я кажу про двері, та, власне, і сам підвал. Не в цьому річ, я йшов, щоб узяти мотузку, яка лежала на вкритому пилом столі. Та й сама вона була так само запилена й поснована павутинням. Мені чомусь також не спало на думку, звідкіля я міг знати про неї. Кажу про мотузку. Цілком зрозуміло, що я думав не про це. Думки мої були зайняті іншим, значимішим. Головне, вона тепер на місці. От і все. Більше нічого... Більше нічого...

Повертаючись назад і вже зачиняючи двері, перед самим своїм обличчям я побачив напис:

АВТО ЧЕКАТИМЕ НА ВАС. УСПІХУ...

Незвичайний приплив бадьорості та впевненості у власних силах відчув я. Відшукуючи щось підходяще для писання, я поглянув на в'язку ключів, що тримав у руках, і раптом помітив ключ, якого ще вчора на ній не було. Він був несхожий на решту, несхожий саме своєю елегантністю, на ньому я прочитав назву фірми «Volvo».

«Винні будуть покарані... - трохи кваплячись, продер я дерев'яну поверхню дверей. Потім, поміркувавши, додав: - Суворо й без жалю...»

«Суворо й без жалю... - повторював я. - Суворо й без жалю...»

Я ліг раніше, щоб добре виспатись, мати світлу голову і відпочилі м'язи. Назавтра намічався відповідальний день. А вночі мене розбудив гучний стукіт, так ніби в один момент тисячі рук з тисячами молотків вирішили полагодити металевий дах будинку.

Зранку ж, коли я визирнув за вікно, то побачив, що стежка вкрита прозорими крижаними кульками. Величезні градини виблискували в мокрій траві. Їх кришталевий розсип укривав все навколо. Я зіщулився від холоду. Колись дуже давно, в дитинстві, я вже бачив подібну картину. Так само в траві лежали холодні прозорі кулі, і ще великий білий селезень. Він лежав, розчепірівши крила, крижана

куля влучила йому в голову і майже нічого не залишила від неї, тому що замість того утворила велику діру і трава навколо голови зафарбувалась в темно-червоне. Тоді град наробив чимало лиха. У нашому будинку говорили про те, що того ж дня вбило якусь жінку – листоношу. Крижаний уламок упав їй на голову і теж зробив діру, як у селезня. Пам'ятаю, я дуже жваво уявив собі її, кажу про діру в голові листоноші. Я так само уявив жінку, що лежала на дорозі, а біля неї велика шкіряна сумка, наповнена газетами та листами. І досі пам'ятаю її обличчя. Здається, воно було чимось схоже на обличчя теперішньої моєї знайомої листоноші. У мене гарна зорова пам'ять, варто мені побачити всього раз, я не забуду так само, як і з обличчям дівчинки, ну цієї самої Світланки Булат... Тепер, навіть, якби я хотів його забути, нічого не вийде. Інколи подібна особливість стає у пригоді. Дівчатка з такими обличчями бувають дуже кмітливими, обережними та розсудливими і їм не сподобався б неголений чоловік, так само як цій листоноші. Я розсміявся.

За кілька годин, ретельно виголений і впевнений в собі, я стежив, як за вікном електрички пропливали дерева з пошматованим градом листям. Різного віку дерева нагадували мені різного віку жінок у золочених та зіпсованих дощем сукнях: великі – дорослих, а менші – ще зовсім юних дівчаток. Цей розірваний одяг робив їх досить еротичними. Я посміхнувся. Слід бути обережним, ніколи не знаєш, коли й звідки приходить нещастя.

Під'їжджаючи до кінцевої станції, я ще з вікна побачив на пероні темно-сірий «Volvo». Коли ж підійшов до авто, то відмітив, що від його капоту йшло тепло, двигун був ще гарячим. Я відчинив дверці.

Автомобіль слухався мене бездоганно, не те що мій старий «Volkswagen». До другої години залишалось чимало часу і я вирішив трохи покружляти містом. Проїжджаючи біля великого скляного магазину, я побачив у вітринному вікні ляльку. Моє авто зупинилось, мов укопане. «Бездоганні гальма» - подумав я. Хтось сигналив мені позаду, потім, об'їжджаючи кричав якісь слова, висловлюючи обурення, однак мені тепер було не до цього. Лялька була в білій сукні з безліччю рюшиків та мереживних гаптувань. Вона сиділа в кріслі з золоченими поручнями і дивилась на моє авто, блакитні очі її були широко відкритими. Не знаю, чому я зупинився. Можливо, її обличчя нагадало мені когось. Раніше мені ніколи не

доводилось бачити такого погляду в ляльок, вірніше, його у них, власне й не існувало, очі були, однак погляд був відсутній, як у мертвих, коли їм ще не закрили очей, ну як у того лакея у кріслі, що кудись потім подівся... Навіщо тепер його згадав? Я відразу перестав думати про нього і попрямував до вітринного скла. Її блакитні очі й справді були наповнені живим блиском, а в погляді – присутня свідомість. Якоїсь миті мені навіть стало не по собі. Справа в тому, що цей погляд був триваліший, з-поміж усіх, які я коли-небудь відчував. Вона не відводила очей.

Згодом я виходив з магазину, тримаючи в руках велику коробку. В ній була вона. Лялька. Біля автомобіля я зупинився, потім відкрив коробку і взяв ляльку на руки. Садячи її на заднє сидіння, я торкнувся її талії і раптом почув тихий сміх. Несамохіть я озирнувся. Навколо нікого не було. Я поглянув на ляльку, потім спробував натиснути у неї з боків і знову почув – цього разу вже дзвінкіший – дитячий сміх. Чого тільки тепер не навігадують з цими іграшками. Я поправив їй волосся і зачинив дверцята.

Ми їхали містом. Кажу «ми», бо, зазираючи інколи у дзеркало, я ловив на собі її проникливий погляд. Вона неодмінно сподобається їй. Вона не може не сподобатись.

Згодом я побачив будинок мерії, а біля нього – схожий як дві краплі води на авто, в якому я їхав, темно-сірий «Volvo». В автомобілі нікого не було. Я поглянув на годинник. Порівнявшись з авто, я зупинився, відчинив «бардачок» і взяв заточену швайку. У мене не було ні часу, ні потреби думати, звідки вона там взялася, так само, як і звідки мені було про це відомо. Я діяв чітко й цілеспрямовано, відчуваючи рішучу впевненість. В мене, ніби вселився нездоланний дух, і я знав його походження. Переповнюючись гордістю і безмежною радістю причетності до виконання місії, за лічені секунди я від'їжджав від авто-близнюка, що осідало до землі, випускаючи з проштрикнутих балонів повітря. Я знову поглянув на годинник: в моєму розпорядженні залишалось п'ятнадцять хвилин. Ще за десять я зупинився біля воріт середньої школи №1, знову ж таки зробивши це швидко, чітко й впевнено, а головне вчасно, як зразковий учень. Коли б я мав замало такту та делікатності, я міг би сказати, що достатньо обдарований різного роду здібностями і мені досить легко піддаються будь-які сфери діяльності. Творчій особистості (я таки продовжую

говорити про себе) притаманне розмаїття, так би мовити, різнопланових талантів. У мене їх вистачало, не буду приховувати. Скажімо, з мене вийшов би непересічний актор глибокого драматичного наповнення, я також міг би вибудовувати сценічні конструкції і режисура за силою покликання могла б бути моїм другим захопленням... П'ять хвилин, що минали, здається були найдовшими в моєму житті, я встиг згадати безліч речей зі свого дитинства, не пов'язаних між собою подій. Я чомусь пригадав інтернацького сторожа, що топив у річці сліпих котенят. Він робив це кожної весни, з року в рік. На території будинку мешкали кілька кішок, ми підкормлювали їх, економлячи молоко. Кожного разу ми благали сторожа, щоб він не топив малих. Однак він не слухав нас і робив своє. Того разу ми не просили його. Ми просто пішли за ним слідом до річки і коли старий вийшов на кладку з відром, у якому пищали малі, ми з розгону штовхнули його у спину. Він шубовснув у воду, немов то був мішок з камінням, з головою, у шапці, в товстих ватяних штаних. Намоклий одяг тяг його на дно. Старий чіплявся руками за мокру кладку, але ми несамовито били по них ногами, били до нестями, аж доки важкий намоклий одяг не здолав старого, і холодна ріка не проковтнула його.

Я відчув різкий приплив крові. Мені стисло щось в голові і задзвеніло у вухах. Шкільний дзвінок порушив мої спогади. Згодом з дверей школи висипала дівтора. Я дивився на мерехтіння облич, намагаючись упізнати, не пропустити те, що було в газеті. Раптом з натовпу відокремилась дівчинка в білому платтячці і, підбігши до мого авто, впевнено відчинила задні дверцята.

- Боже! - вигукнула вона, потім поглянула на мене. - А де дядя Володя? - кинула дівчинка мимохіть і знову повернулася до ляльки, гладячи її волосся. - Боже!
- повторила вона.

- Дядя Володя захворів. Татко просив мене...

- А що вона вміє робити? - перебила мене дівчинка

- Вона вміє сміятися, - я увімкнув швидкість. Автомобіль рушив, - треба натиснути у неї на животі.

Дівчинка почала шукати місце на животі ляльки, що так смішило її. Згодом їй це вдалося. Я почув тихий сміх ляльки, а за ним ще один дзвінкий і веселий. Дівчинка натисла знову і знову вони обидві сміялися. Я теж не втримався.

- В неї плаття, як моє! - вигукувала дівчинка, тисла на ляльчин живіт, і ми знову всі троє сміялися.

Автомобіль вже їхав позаміською дорогою, а ми продовжували сміятися. І знову наш сміх змусив мене пригадати щось далеке, давно забуте.

Я взяв себе в руки й остаточно заспокоївся, коли побачив будинок.

- Куди ми приїхали? - почувся гучний дитячий голос.

- Казковий будинок, чи не так? - промовив я. - Будинок нерозгаданих таємниць і приємних сюрпризів, в якому живе добра фея, прекраснішої за яку нема в усьому світі... В усьому світі... Я познайомлю тебе...

Коли ти хочеш обманути, говори правду. Я засвоїв це ще зі своїх стосунків з дружиною. Колишньою дружиною. Це виглядало настільки природньо, що я навіть відчув неабиякий потенціал, продовжуючи реалізовувати його не шкодуючи красномовства, аж доки зачарована моїм поведженням школярка не пройшла у відчинені мною двері. Я посадив її в крісло біля каміну і повідомив, щоб вона приготувалася до СЮРПРИЗУ, ДО НАЙВАЖЛИВІШОЇ ПОДІЇ ДНЯ. КОЖНІЙ МАЛЕЧІ ПОТРІБНІ ЯСКРАВІ ДНІ, ЦЕ ЗІГРІВАЄ ЇХНЮ ДУШУ, ЗАЛИШАЮЧИ СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ НА ВСЕ ЖИТТЯ. У МОЄМУ ДИТИНСТВІ ТАКИХ ПОДІЙ МАЙЖЕ НЕ БУЛО. ХАЙ ДИТЯ БАВИТЬСЯ ДОВОЛІ, ТОМУ ЩО ІНТУЇЦІЯ ПІДКАЗУВАЛА МЕНІ – ЯСКРАВИМ ПОДІЯМ ЇЇ ЖИТТЯ НАСТАВ КІНЕЦЬ.

Я поставив крапку і відійшов від стіни, оцінюючи розташування рядків, каліграфічність запису. Я навіть не помітив, коли почав писати, здається, я лише думав про це і намірів записувати думки на стіні не було. Дивно. У мене з'явилась якась фобія. Як би це її назвати... Стінографо... Ні, щось подібне вже десь було. Власне, справа в іншому, тому всі другорядні міркування зайві. Відпочити б тепер...

Я йшов до підвалу. Я спустився, щоб перевірити замок. Він був на місці. Я прислухався. За дверима стояла тиша. Дівчинка більше не плакала. Певно, вона заснула. Я відчинив замок і зайшов.

Коли мені було дванадцять років, мені теж було так погано і я вирішив не жити. Але потім до мене зайшла директриса і подарувала мені замшеві черевики. Раз на рік до будинку привозили речі з «Second hand». Гарні речі. Багаті люди не цінують речей і прощаються з ними просто й легко. Тоді в нових черевиках мені не хотілося помирати, щоб вони нікому не дісталися і я вирішив жити...

- Тобі не варто скаржитись на долю. У тебе є тато, мама. Скоро вони будуть тут. Зовсім скоро...

Я продовжував говорити до дівчинки, аж доки вона справді заснула. Вони сиділи на дивані обоє в білих сукнях. Я обережно вклав дівчинку на подушку.

Ляльку поклав поруч і вона заплющила очі.

На ранок я отримав пошту. Зізнаюся, я став справжнім газетоманом, чекав на них з нетерпінням і навіть почав відчувати особливу насолоду від запаху свіжої друкарської фарби та шелесту цього дешевого паперу.

Листоноша сьогодні була особливо зібраною. Вона промовила зовсім мало слів, які майже нічого не змальовували конкретно і якимось тихо розпрощалася, ніби в чомусь перед кимось завинила.

- Чекайте... А ви хіба... - запитав я, оглядаючи її голову і не знаходячи навіть садна чи то синця.

- Ну й нічка була вчора... - мовила вона. - У вас нічого не пошкодило? У сусідів дах побило, ніби кулями. Уявляєте, кури в них на дворі ночують, на деревах, так майже всіх побило.

- А селезень? - запитав я.

- Селезень? - не зрозуміла листоноша. - Який селезень?

Я дивився на її обличчя. Потім знову огледів голову і чомусь промовив:

- Будьте обережні. Професія листоноші лише на перший погляд здається безпечною, а саме вона і є однією з найнезахищеніших, а наслідки непередбачливими. Прошу, бережіть себе. Чекатиму на вас здорову й неущкоджену.

Листоноша поглянула на мене трохи здивовано, явно плутаючись у шляхах продовження розмови. Скориставшись цим, я побажав їй щасливого дня і попрощався.

Коли вона відїхала, я згадав про авто. Його не було. При цьому я не відчув і краплі стурбованості. Я навчився відрізняти головне від дріб'язкового. Зачинивши за собою двері, тут таки заходився біля газет. Досить скоро я знайшов такий же номер, який прочитав напередодні. Інформація поміщена в ньому слово в слово дублювала номер «наперед» – так я став називати газети, що приходили до мене за кілька днів до виходу справжнього номера, тобто відповідного реальній дійсності. Я сказав

«газети», тому що сьогодні знову знайшов такий же примірник «наперед». Не приховую, я чекав на нього, тому що таким чином одержував можливість довідуватись про події, що відбудуться за кілька днів... У глибині душі я здогадувався, хто і з якою метою створює для мене ці незвичайні, я б сказав унікальні, привілейовані можливості, і в зв'язку з цим розумів своє особливе призначення. Таким чином, я сам ніби жив наперед. Скоро в цьому ж номері я знайшов потрібну мені інформацію. Мене захоплювала майже математична послідовність подій. Ще ніколи я не відчував такого всепоглинаючого азарту.

«Як ми вже повідомляли, - писалося в газеті, - в день на 7 листопада зникла донька мера Олександра Булата. До цього часу дівчинку не знайдено. Однак сьогодні стали відомі нові факти у цій справі. Олександр Булат одержав безпрецедентного за своїми зухвалістю й цинізмом листа. У зверненні злочинця (злочинців) не було жодної вимоги. Проте, в листі знаходився більш ніж приголомшливий аргумент – дитячий палець, що з усього належить донці мера. Текст листа переповнений особливими дрібницями виконання знущань та смакуваннями нанесених ушкоджень, що носять явний характер садизму. Подібні дії схиляють до думки, що слідство має справу з нездоровим психічним проявом».

Остання фраза мене по-справжньому розвеселила й потішила. От вони вже й вважають мене божевільним. Варто зробити щось не зовсім тривіальне і ти вже псих. Подумавши так, я зловив себе на думці, що більше не допускав можливості іншого виконавця, крім себе. Газети писали про мене, я ставав відомим, моя популярність зростала й обіцяла неабияке майбутнє. Хто б міг подумати. Уявляю фізіономію моєї колишньої дружини. Вона навіть не підозрювала, з якою непересічною особистістю прожила майже п'ять років. У неї не вистачало достатньої інтелектуальної та духовної організації, щоб розпізнати, відчути й зрозуміти мене. Бог їй суддя. Втім, облишимо дрібниці. Богу – Богове... Мені ще слід багато зробити. Ці процедури з школяркою, лист мерові, все має бути чітко сформульовано й оформлено, серйозні справи не терплять розхлябаності й неохайності і я буду охайним. Джгут, марля, йод... Я ретельно дезинфікував лезо сокири над газовою горілкою, змастив її ручку спиртом і як міг заспокоював маленьку. Проте, вона погано розуміла мене, плакала й борсалась, словом, нерозумне дитя свого татка.

Мені довелося зробити це в підвалі на столі, на тому, де лежала мотузка. Не хотілося б, щоб якийсь випадковий перехожий часом почув її голос. Підвал же виключав таку можливість. Глухі кам'яні стіни надійно тримали таємницю, не пропускаючи жодного звуку, і будь-які звукові коливання підвального повітря були доступні лише моїм слуховим механізмам. Я, як міг, пояснював їй, що не все так страшно і не так вже й боляче, але вона не вірила мені. Тоді мені довелося довести це на власному прикладі. Я показав їй...

- Дивись, крихітко, це зовсім не страшно, - сказав Я І МІЙ МІЗИНЕЦЬ ВІДЛЕТІВ ВІД КИСТІ ЛІВОЇ РУКИ. Я ЛИШЕ ВІДЧУВ НОВИЙ ГАРЯЧИЙ СПОЛОХ У МОЗКУ. ЗГОДОМ ВОНА ПЕРЕСТАЛА КРИЧАТИ І ЛИШЕ ТИХО СХЛИПУВАЛА...

Я поставив крапку і зі здивуванням побачив, що знову все це написав на стіні біля портрета. Моя рука була перебинтована і на білій пов'язці виступила кров. Напис був червоного кольору. Потім я помітив у своїй правій руці те, чим це зробив, і відчув себе трохи зніченим. Однак, мені слід відправити лист. Відійшовши від стіни, я мимохіть кинув погляд на портрет, ховаючи свою ліву руку за спину. Дівчинки не було чути, навіть забулося про неї на якийсь час. Вклавши до конверта листа, я додав туди і те, що повинно було супроводжувати його. Слід встигнути зробити все ще сьогодні.

Кілька годин я був відсутнім. Цей час знадобився мені для відправки листа.

Коли я повернувся, сонце вже поступово скочувалось на західний бік неба. Тоді будинок набував особливого вигляду. Проміння висвітлювало всі його архітектурні оздоби і він був надзвичайно вишуканим. Він дуже подобався мені таким, я відчував дивну спільність між нами і це було прекрасно. Те що він був саме таким і те, що я оселився в ньому, ще раз підтверджувало досконалість цієї гармонії.

В каміні догорав черговий номер газети «наперед». Для решти актуальності він набуде тільки за кілька днів, все це стане здобутком громадськості лише 10-го листопада.

Сон навалився на мене непомітно, забравши у свій дивний світ легких і прозорих образів, неповторних відтінків, незнаних відчуттів. Я знав, що коли прокинуся, то неодмінно побачу відгук. Це буде її рука. Як би хотілося притулити її

до свого обличчя.

Я прокинувся на сьомому ударі годинника, він пробив ще чотири рази і стих.

Слід віднести їй чогось... Апельсин... Віднесу їй телевізор, хай їй не буде сумно. Малеча цінує телевізор. Мені ж він був ні до чого. Я давно відмовився від його послуг, більшість програм мене серйозно дратували. Лише інколи я посправжньому зворушувався і плакав. Причиною були старі сентиментальні дитячі мультики, де автори намагались міркувати на теми моралі, розрізняти добро і зло. Слід віддати належне, вони були особливими професіоналами. Насправді все не так просто, як здається, і я тепер теж був на шляху до відповіді на це питання, інша справа, яким чином мені доводиться це здійснювати і автори подібних мультиків зобразили б мене справжнім монстром. Однак – це тільки на перший погляд. Я вже говорив, що навчився відрізняти головне від другорядного. А головним було те, що я йшов до розгадки таємниці вбивства і був ладен пройти цей шлях, яким би фізично й емоційно складним він не був. Все не важливо, все гасне й тьмяніє поряд з її світлим образом. Вона – головне, все інше – дріб'язок. І знову я відчув гарячий сполох у мозку, навіть побачив його цей гарячий червоний СПОЛОХ. Потім на якусь мить настала повна п'тьма, і враз з п'тьми з'явилось її обличчя.

- Ми давно не спілкувалися... - почув я тихий лагідний голос, хоча уста її залишались нерухомими. - Сьогодні ви здійснили непростий крок, однак цей крок наближає нашу зустріч. Чи не цього прагне ваше серце?

- Так... - промовив я, задихаючись. Мені ніби стисло груди. Гарячий жар ще лишався у вухах, але п'тьма розвіялась і я зрозумів, що стою напроти портрету. Я стояв на колінах. Переді мною на підлозі був напис:

ДОРОГУ ЗДОЛАЄ, ХТО ЙТИМЕ...

Хтось дзвонив у двері. Я чув це, але не міг піднятися.

Лише згодом відчинив їх. На порозі лежали газети. В далині все зменшувався, втрачав обриси в блакитній імлі жіночий ровер. Зібравши газети, я повернувся в будинок. Тепер я знав, що найбільше цікавить мене серед принесеної пошти, тому всі номери газет датовані сьогоднішнім дев'ятим числом, відкинув, залишивши один. Це був номер за 12 листопада. Я з головою занурився в його інформацію. Прочитавши заголовки і бігцем проглянувши статті, я зупинився на коротенькій

замітці в два рядки: «Неподалік водосховища знайдено неопізнаний жіночий труп. Розпочалося слідство».

- Ось... - промовив я вголос.

- Так... - почулося раптом, що змусило здригнутися мене, однак не від несподіванки. Скоріше від несподіваної насолоди. Звівшись на ноги, я спробував зорієнтуватись, звідки пролунало слово. Здається, щось промайнуло на другому поверсі. Потім ясно почулося, як зачинилися двері в мою кімнату... Мою кімнату... її кімнату... Як це неподільно. Я рвонувся з місця і за мить був біля дверей. Вона віддалялась в глибину зали, ця її темно-смарагдова сукня. Спочатку я не зрозумів, звідки в кімнаті з'явилися двері до зали, потім дотямив, що все це бачив лише в дзеркалі. Тобто це було відображенням того, що за усіма законами фізики, особливостями преломлення світла мало відбуватися за моєю спиною. Я обернувся. Але побачив звичну картину – двері кімнати і перила сходів. Ніякої зали не було. Виходило так, що в дзеркалі вимальовувалось не відображення, а реально існуюча незалежна перспектива простору незнайомої зали і в цій перспективі від мене віддалялась вона. Я зірвався з місця, бо не міг допустити, щоб вона зникла. Наздогнати попри все...

Мені було важко відкрити очі. Щось заважало цьому. Торкнувшись рукою повік, я відчув на пальцях в'язку, липку масу, потім потер очі долонею і мої вії відірвались одна від одної. В кімнаті було темно. Я лежав на підлозі. Боліла голова. Вірніше, пекло чоло. Згодом, я піднявся і ввімкнув світло. Поруч лежали уламки розбитого скла. Що зі мною сталося? Піднявши найбільший уламок, я заглянув у нього. Спочатку мені здалося, що бачу в ньому велику простору залу в червоних смужках. Потім зала зникла, лишилися лише червоні смужки, вони були на моєму обличчі, рука моя теж була закривавлена.

СЬОГОДНІ 9-ТЕ ЛИСТОПАДА. ЧОМУ ВИ ПІШЛИ? Я ВТРАЧАЮ ТЕРПІННЯ І КОНТРОЛЬ НАД СОБОЮ. Я ПРАГНУ БУТИ БІЛЯ ВАС. ГОЛОВНІШОГО НЕМА. СЬОГОДНІ Я ІДУ, ЩОБ ЗДІЙСНИТИ НАСТУПНИЙ КРОК. Я ВІДЧУВАЮ, ЯК З НАБЛИЖЕННЯМ ЗАВЕРШЕННЯ МІСІЇ ЗБЛИЖАЄМОСЯ МИ. Я ВІДЧУВАЮ НЕЙМОВІРНУ ФІЗИЧНУ СИЛУ І НЕЗВИЧАЙНИЙ ВНУТРІШНІЙ ПОТЕНЦІАЛ, ОСОБИСТІСТЬ МОЯ ГАРМОНІЙНО ЗРОСТАЄ,

ПРАГНЕННЯ АБСОЛЮТНОГО ПОТУЖНІШАЄ, Я ІДУ...

Відступивши від стіни, я оглянув напис і знайшов що естетика розміщення орфографічних знаків стала вишуканішою, тепер вона мало чим поступалась довершеності фламандських гобеленів чи витонченості мережива розписів італійських храмів. І все ж тепер не про це. Щось істотніше посіло в моїх планах. «Знайдено жіночий труп...» Отже. Керуючись послідовністю та наступністю подій, приймаю рішення. Мені потрібен номер за 8 листопада.

«Зникла дівчинка Світланка Булат... Розпочато... Прохання телефонувати...»

Далі йшли цифри кількох телефонів. Я перевірів їх за довідником. Один з них виявився домашнім телефоном Булата. Як все просто. Гадаю з цього дня для когось ці цифри стануть фатумними. Я посміхнувся від задоволення і відчуття нового припливу сил. Не гаючи часу, зняв трубку і набрав номер. За кілька секунд по той бік дроту почувся жіночий голос.

- Добридень, - привітався я, - телефоную з приводу оголошення в газеті. Маю на увазі дівчинку, що зникла.

- Що з нею? Хто ви такий? - знову почувся схвильований жіночий голос. - З ким я розмовляю? - Потім я почув, як по той бік хтось схлипнув. - Я її мама. Ви знайшли її? Хто ви?

- Не хвилюйтесь так, ваша дівчинка в безпеці. Ми знайшли її неподалік нашого будинку.

- Що з нею? Вона біля вас? Дайте їй трубку.

- Вона тепер спить і ви зможете почути хіба лише її тихе сопіння. Вислухайте мене спокійно, я розкажу, як краще добратись до нас і ви самі побачите її, тобто, я хотів сказати, ви зможете її забрати. Найліпше доїхати електричкою, їхати авто дуже складно, дороги через ліс після дощу зовсім розвезло, хіба що трактором, знаєте...

- Кажіть же! Яка електричка?

- Ви продовжуєте хвилюватися. А хвилювання тепер всі позаду, тепер все добре. Ваша дівчинка з вами. Буде з вами...

- Я прошу вас, скажіть, як їхати.

- Ви встигнете, у вас ще є час, не треба так поспішати, до електрички ще цілих двадцять хвилин, - я поглянув на годинник, - якщо ви візьмете таксі, за п'ятнадцять

ви будете на вокзалі.

- Боже мій, благаю... - почулося в трубці.

- Станція відправлення - приміський вокзал, третій перон, о сімнадцятій тридцять, - чітко сказав я, - за півгодини ви будете на місці, зупинка «Полустанок Острівний»... Чекатиму на вас...

- Як я впізнаю...

Далі я не чув її, тому що поклав трубку.

Вона їде до мене сама без примусу. Що значить природа матері. Я зробив вірний хід з дівчинкою. Я? Я поглянув на портрет. В її очах була ледь помітна лагідна посмішка. В моїх грудях розпливлося тепло, що підіймалося до обличчя, наповнюючи собою голову. Я закрив очі. За кілька хвилин я відкрию їх і вийду з будинку.

Свіжий, вже досить прохолодний вітер зривав з дерев листя і кружляв ним у повітрі. Я вийшов з лісосмуги, перейшов місток, піднявся на залізничний насип. Скошене сонячне проміння виблискувало білими полисками на відшліфованих до глянцю рельсах, що зникали десь там вдалині, куди мало-помалу скочувалось і саме сонце. Ще за кілька хвилин я був на пероні.

Згодом почувся гудок електрички. Коли вагони зупинилися і з них вийшло кілька пасажирів, я стояв за рогом цегляного полустанку і стежив за ними, вірніше не за ними, бо власне вони мене не цікавили. Вона вийшла першою. Її не можна було не впізнати. Розгублений вигляд, мішанина почуттів, невизначеність сподівань, надія, насторога і величезне прагнення відрізняло її серед інших. Вона була одна. Ще якийсь час я спостерігав за нею, не розкриваючи себе, аж доки перон не позбувся зайвих людей. Хвіст електрички вже зник за лісом. Сонце скотилось за дерева. Я підійшов до неї. Вона навіть не встигла зробити зачіску... Помади на губах теж не було. Певно, вона вперше вийшла у світ такою неохайною.

- Це ви... - сказала вона. - Ви телефонували мені. Я хочу знати, де моя донька. Якщо ви не скажете де вона, ви будете мати справу з міліцією. Я підніму на ноги... Я...

Вона раптом запнула, дивлячись на мене. Я спокійно розглядав її обличчя.

- Ви чуєте мене? - запитала вона.

Я продовжував розглядати її обличчя, ніби хотів запам'ятати його назавжди саме таким.

- Вибачте, я хвилююся... Я не знаю... Де моя донька? Адже це ви дзвонили мені?

- Вона спить... Гадаю... У всякому разі, коли йшов з дому, так було... - промовив я.

- Спить? Чому?

- Ну..., не знаю, очевидно, їй так хочеться. Якийсь час ми обоє мовчали.

- Але я хочу її бачити... Негайно...

- Певна річ... Для того ви тут... Ходімо...

- Нам треба йти?

- Необхідно. Це недалеко. За лісосмугою пустир, там будинок.

- Будинок?

- Так, вона там у будинку. Вона спить. Я говорив вам.

Жінка подивилась на мене не зовсім певно, і мені здалось, що в її очах з'явилась недовіра. Проте сподівання на зустріч переборювали всі сумніви й підозри.

Я пішов униз до річки. Вона рушила за мною.

Ми перейшли місток і зайшли в лісосмугу. Ми йшли стежкою. Я попереду, вона за мною. Я не оглядався і нічого не говорив, але відчував, як невпевнено вона йде, як озирається навколо. Деревя створювали густу тінь, сонце давно закотилось за ліс і ми йшли в сутінках.

- Нам ще далеко? - почувся її голос позаду, він був явно схвилюваний.

- У вас дуже гарна дівчинка... Розумниця... - сказав я, щоб трохи заспокоїти її.

- Це ви купували їй таке гарне плаття?

- Ні, це чоловік, він купує їй речі.

- А ляльки?

- Які ляльки?

- Ну, взагалі, іграшки, адже вона любить їх?

- Любить... Так... Я теж купую... І чоловік...

- Добре... Дуже добре... Ви хороші батьки...

Ми рухались пустирем. Чим ближче ми підходили до будинку, тим рішучіше я

йшов, і вона ледь встигала за мною. Я чув, як їй доводилось робити пробіжки, щоб наздогнати мене, потім відчував за спиною її глибоке дихання. Несподівано я зупинився, і вона ледь не наштовхнулась на мене.

- Там, бачите, той будинок. У ньому ваша донька. Гадаю, вона ще спить.

Жінка дивилась на мене, і в обличчі її була ще більша невпевненість і розгубленість, здавалось, тепер її прагнення побачити доньку і сподівання на те, що їй це вдасться зробити, ставали ще більш примарними. І все ж, вона продовжувала йти, ніби за інерцією. Щоб підтримати її хиткі сподівання, я сказав ще якісь слова стосовно її доньки. Згадав про те, що вона не голодна і у неї досить фруктів. Очевидно, все це прозвучало не досить переконливо, хоча й змусило жінку рухатися швидше.

Згодом ми зупинилися біля дверей будинку. Я довго й послідовно відчиняв кожен замок і знову відчував на собі погляд здивований і непевний. Це трохи знічувало, й разом з тим тішило мене, схоже, я навіть посміхнувся.

- Що з вами? - запитала вона.

- Ці замки... Справді дивно... Повне безглуздя... Нарешті я відчинив двері.

- Прошу, проходите.

- Навіщо ви зачиняєте? - почув я і побачив, що продовжую з тією ж послідовністю зачиняти замки.

- Традиції дому, - чомусь сказав я, - в будинку на жодних дверях немає замків, лише на вхідних.

- Навіщо ви мені про це говорите? Де моя донька? Я прийшла сюди...

- Так-так... Я знаю. Я сам вас привів сюди. Нема сумнівів. Нема сумнівів.

Можливо, ви зустрінетесь...

- Що значить «можливо»? Де моя донька? Хто ви такий?

-Я?

Я раптом спробував проаналізувати її запитання, вірніше, поставити його собі повною мірою і в такій же мірі відповісти на нього і відчув певні труднощі. Чіткого визначення у мене не було. Цікаво було б навіть для себе. Слід якось на дозвіллі поміркувати...

- Чому ви знову мовчите? Я хочу знати, де моя донька. Якщо ви знаєте... Якщо

ні... Я хочу, щоб ви негайно випустили мене звідси. Відчиніть двері!

- Ви хочете піти? Покинути будинок, так і не побачивши доньки?

- Ви що, запросили мене, щоб познуватися?

Я дивився на портрет.

- Чому ви знову мовчите?

- Познуватися... - промовив я. - Свого часу хтось дуже познувався над нею...

- Я не розумію, про що ви говорите.

Її погляд блукав по стінах будинку, ловлячи окремі уривки написів.

- Жаль, дуже жаль, - мовив я, - особисто мені хотілося, щоб ви зрозуміли це ще за життя. Дивний будинок, чи не так? У ньому також досить дивних речей. Ви тільки послушайте, що видає цей грамофон. - Я поставив на платівку голку і відпустив пружину. - А ця листоноша, - продовжував я, - спочатку в неї влучає градина, робить діру в голові, а потім вона, даруйте, з'являється неушкодженою. А які дивні газети приносить вона. З них можна довідатись, що станеться за кілька днів. Уявляєте? Так я дізнався про вашу доньку. Перепрошую. В цьому місці голка заїдає. - Я підійшов до грамофона, «...убил, убил, убил...» - повторював він. Я поправив голку і запис продовжився. - Сьогодні ж, - вів я далі, - прочитав таке: «Біля водоканалу знайдено неопізнаний жіночий труп...» Але погляньте на число. Бачите, з газет про це стане відомо лише за два дні, 12-го. Сьогодні ж про це знаю тільки я. Навіть сама жертва не здогадується.

Я зробив паузу і, поглянувши на жінку, усміхнувся, майже так само, як це робив той старий лакей – можливо, я стаю схожим на нього... Однак, тепер не про це. Особливість повідомлень, - продовжив я, - полягає в тому, що я, відмітьте, саме я маю бути причетним до кожної з цих подій. Розумієте? Я виконавець. Безпосередній. Хочеш не хочеш, це відбудеться, тому що я здійснию місію, а ви – дружина того самого Булата. Ну ось чуєте? - Грамофонна голка дійшла до наступної перешкоди на платівці і труба тепер безперестанку повторювала прізвище мера. - Не хочу, щоб ви думали ніби-то це мій особистий каприз. Все об'єктивно проаналізовано й зважено...

- Господи... Ви хворий... Як я не зрозуміла це відразу... - промовила вона.

Я розсміявся.

- От і ви туди ж... То дайте мені пігулок, коли вам не подобається моя хвороба!

- Вигукнув я. - Що саме вам не сподобалось? - Я наблизився до неї впритул.

- Послухайте, я прийшла не для того, щоб обговорювати ваші проблеми... -
Голос її тремтів, однак вона намагалася говорити спокійно, - я ще раз хочу нагадати,
що шукаю свою доньку, і якщо ви якимось чином можете мені допомогти, я готова
заплатити.

- Скільки?

- Що?

- Скільки заплатити?

- Я не знаю, скільки ви захочете.

- Гаразд. Гроші з вами?

- Ні. Але я можу це організувати.

- Ви нічого не зможете організувати, тому що ви в цьому домі і вийти з нього
за власним бажанням майже не можливо.

- Що це означає? Чому ви це робите? Адже повинні бути принаймні мотиви...

- Мотиви бувають лише у тих, хто має глузд. Хворі вбивають без мотивів.

Я помітив, як зблідло її обличчя.

- Я хворий? - запитав я.

Вона мовчала.

- Я лише сприяю здійсненню. Ви вірите пресі? Адже це майже завжди, на
догоду вам, умотивовані об'єктивні судження думки й події. Чи не так? Знову ж
таки, я хочу пояснити. Візьмемо номер за 8-ме листопада. Зникла дівчинка. Адже це
висвітлення об'єктивної дійсності. Об'єктивне висвітлення умотивоване об'єктивною
дійсністю. Так? Так. Ваша донька справді зникла. Газета про це написала. Дивіться
тепер сюди. Номер за 12-те листопада... Знайдено труп жінки... Знову висвітлення
об'єктивної дійсності. Однак. Щоб висвітлення було насправді об'єктивним,
необхідна, як ви кажете, об'єктивна мотивація. Якої поки що немає. Зверніть увагу.
Подія сталася 11-го. Насправді, як ви розумієте, лише станеться. Сьогодні тільки 9-
те. Отож, у нас з вами ще є досить часу, тому з'ява об'єктивного мотиву не за
горами, ми з вами подбаємо про це...

- Вам потрібна допомога... Я нічого поганого вам не зробила і не збираюся

робити... Відпустіть мене, прошу...

- Якщо я вас відпущу, інформація в пресі залишиться невмотивованою. А газета виявиться брехливою. Газета нашого міста. Як дружина мера і, зрозуміло, патріот міста, ви б не хотіли цього. Коли справа торкається власної безпеки, швидко забуваєш, з якою метою ти тут з'явився. Вас більше не непокоїть доля доньки?

- Відпустіть мене. Мій чоловік має гроші, він заплатить вам, я зроблю це сама. Я подбаю, щоб після вас ніхто не турбував, ви будете багатим.

- Хвилинку... Багатим? Ви маєте на увазі гроші? Однак, гроші – це ніщо. Гадаю, вам про це відомо. Ви мені пропонуєте ніщо? Коли до ніщо додати ніщо, багатшим не станеш.

- У мене немає більше сил...

- От це вже щось. Я ж тепер відчуваю небувалий приплив сил і це справжнє надбання, яке не зрівняти з жодними грошима. Внутрішні й фізичні сили, що зростають. Ви відчували це коли-небудь?

- Мені погано. Прошу вас, дайте мені води.

- Знайдено труп... - вів далі я. - Що відчуваєте ви, коли чуєте це? Як уявляєте?

Я, коли прочитав це вперше, побачив напівоголене тіло, ну знаєте: розірвана сукня, груди і таке інше, звичайний стереотип уяви, що формують кримінальні фото. Потім я подумав – це не для нас з вами. Ми потрапили в незвичайні умови і повинні придумати щось неординарне. Візьмемо вибір знаряддя здійснення... Як би це делікатніше... Гарзд, облишимо... Скажемо так. Чому б ви надали перевагу: ніж, сокира, щось вогнепальне, чи, можливо, руки... Сильні чоловічі руки і ніжне тіло жіночої шії... Влаштовує вас такий тандем? Як на мене, досить еротично...

Я бачив, як тремтіли її пересохлі губи, її очі блукали будинком. Можливо, вона знову читала написи на стінах, можливо, шукала щось підходяще, чим можна було б ударити мене по потилиці. Цікаво, що я не бачив у ній жінки. Я навіть не міг тепер чітко визначитись – красива вона чи навпаки. Зараз це було зовсім зайвим. Я ще ніколи не був таким цілеспрямованим і тепер чомусь більше думав, у якій позі знайдуть її труп, як ляжуть складки одягу, очевидно, вона буде пручатись і цілком імовірно, що сукня ушкодиться, десь щось розірветься, оголивши тіло. Її очі будуть відкриті! Це однозначно! В цьому є невід'ємна естетика вбивства. З відкритими

очима просто так не вмирають. Волосся стелитиметься по землі, було б гарно, щоб по ньому снували слимаки, чи пухнаста гусінь... Однак, я випереджаю події, а ще гірше сплановую їх. У цьому вже є щось прагматичне. Покладемося на фатум.

- Я пам'ятаю, ви хотіли води. Але вода на кухні. Якщо я піду туди і залишу вас тут, ви можете вдатися до неадекватних дій. Особисто я майже переконаний в цьому. Ви чомусь у збудженому стані. Це – помилка. Все тому, що ви досить ординарно дієте, пручаетесь, мов свиня, яку тягнуть до бойні, замість того, щоб на відміну від дурних тварин вільно підкоритися долі, адже це і є основна ознака, що відрізняє нас від стада. Пообіцяйте мені, що будете вести себе розумно й цивілізовано, і тоді я вам дам води. Хоча, якщо це ваша остання воля, вона досить банальна... Я рушив, щоб іти до кухні і раптом відчув, як гаряча густа темна маса накочується на мене, після якої я бувало провалювався в п'ятьму. «Тільки не тепер», - подумав я і зробив кілька кроків. Я встиг дійти до сходів і схопитися рукою за перила...

Спочатку легка прохолода торкнулася мого обличчя. Потім я розплющив очі. Вхідні двері в будинок були відчинені настіж. В кімнаті нікого не було. Я піднявся на ноги. Минуло небагато часу і вона не всигла втекти далеко. Вибігши на поріг, я огледівся, над пустирем висіли зорі, ніч була тихою, світлою. Раптом вдалині я побачив світлу цятку, це була її біла сукня. Я кинувся навздогін, знову відчуваючи несподівані, небувалі, потужні сили. Її бліда постать віддалялася у бік лісосмуги, звідки ми прийшли. Вона правильно орієнтувалася.

Зовсім скоро гілля било мене по обличчю. Щоб скоротити шлях, я побіг навпростець. Коли я вискочив з лісу, то зразу ж побачив її білу сукню, жінка перебігала місток. За річкою починався залізничний насип. Гучний протяжний гудок пронизав нічну тишу. З-за лісу вихопився потужний сніп світла. Потяг перегородив їй дорогу. Вона була вже на насипу і бігла супроти руху вагонів. Там, за останнім вагоном був її порятунок. Так їй здавалось. Коли ж вона порівнялась з хвостом потягу, і пропустивши останній вагон, кинулась на колію, сталося щось несподіване, приголомшливе й жахливе. Залізний стукіт коліс не стих, як буває це, коли перед тобою проноситься останній вагон. Більше того, я раптом побачив такий же потужний зустрічний сніп світла, що лише на мить висвітив у п'ятьмі білу постать і враз її не стало. Перед моїми очима знову постала та ж сама картина – низка вагонів,

що тепер з такою ж шаленою швидкістю мчали в протилежний бік.

Коли стукіт коліс зустрічного потягу вже закотився за ліс, я вийшов на насип.

Дивна, вражаюча тиша стояла навколо, в повітрі був повний штиль, здається, жодного подиху, жодного переміщення, ніби природа схолола й застигла від побаченого. За кілька кроків на колії щось тьмяно біліло. Я вийшов на колію, щоб подивитися на жінку. Однак власне її там не побачив.

Було щось дивне й незрозуміле, що залишилось від неї. Я нахилився, щоб розгледіти краще, на що саме вона перетворилась. Я намагався розпізнати звичні обриси, адже щойно це була людина. Лежали якісь криваві волокна, розірвана сукня. Раптом я побачив щось таке, що здалося мені знайомим. Я не зразу визначився щодо нього. Однак потім згадав, де вже бачив подібне. На плакаті в кабінеті анатомії. Сумнівів не лишалося, це було серце. Справжнісіньке людське серце. Я дивився на нього і дивовижні почуття переповнювали мене. Потрясаюче..., ця маленька річ кілька секунд тому вміщувала в собі життя, тримала навколо себе його форму. Тепер форма була зруйнована і замість неї навколо серця лежала незрозуміла купа криваво-темної маси. Ще зовсім недавно те, що лежало тепер переді мною, досить швидко рухалось, чогось прагнуло, говорило, мислило, переповнювалось почуттями, любило свою доньку... Ну і що тепер? Де її прагнення? Де любов? Чого вартий цей схололий шматочок м'язів? Я підняв його. Насправді серце було ще теплим. Я оглянув його з усіх боків. Воно було зовсім цілісіньке. Певно, від потужного удару тіло розірвалося, і воно вискочило з нього неушкодженим.

- От ти і на волі... - сказав я йому, - вітаю...

Оглянувши його ще раз, я обібрав прилиплі до нього дрібненькі камінці, потім витяг носову хустку і, ретельно обгорнувши, поклав до кишені твідового піджака.

Якийсь час я стояв, дивлячись на те, що залишилось від щойно живої жінки і чомусь згадав про покинутий пліт. Очевидно тепер їх понівечені тіла були чимось схожі. Я подумав, що його старечих сил вистачило б хіба лиш для такого вантажу, як її нещасне тіло. Ще якийсь час думав, намагаючись щось пригадати, однак у мене нічого не виходило. Як міг, я зібрав тіло, обмотавши шматтям, щоб воно трималося купи, і стяг його з насипу.

Потім я ніс його в руках, притиснувши до грудей, і лише там, біля містка

поклав на вологу траву. Звільнивши пліт від очерету, що пронизав його гниле тіло в різних місцях, я витяг його на воду. Дерево остаточно втратило сили і поступово втрачало структуру, метастази гнилі поснували його наскрізь, однак у ньому ще лишалися ознаки життя, і я подумав, що залишка сил таки вистачить для того, щоб віднести тіло подалі від полустанку. Я поклав її тіло на спину старого плота і відштовхнув від берега. Поволі течія захопила його і згодом їх уже важко було розгледіти на чорних водах ріки.

Ранок прийшов з першими в цьому році осінніми приморозками. Я лежав у ліжку. Дивився у вікно і згадував минулу ніч. Я ніяк не міг чітко відтворити в пам'яті її обличчя і кожен раз, коли намагався це зробити, перед очима виникало серце. Воно було з синіми прожилками і темними плямами закипілої крові. Лише згодом я піднявся і зійшов униз. Портрет був освітлений вранішнім сонцем. Її очі світилися ледь помітним сумом. Разом з тим була ще якась світла холодна мла, світла й холодна, як сьогоднішній осінній ранок.

Як приємно було в такі морозні ранки в дитинстві прокидатися від запаху печених пиріжків. Схоже, я навіть почув його тепер, запах, що йшов від інтернатської кухні, там пекли пиріжки з вишневим варенням. Для цього навмисне розтоплювали піч. Пиріжки виймали з печі і їх гарячі спini змащували збитими яєчними жовтками, вмокаючи в них велику гусячу пір'їну. Тоді в інтернаті було свято. День іменин. Спільне свято для всіх, хто народився восени. Серед них був і я...

Слід відвідати дівчинку і віднести їй чогось. Я приготував сніданок, підігрів молока і намастив булку маслом.

Дівчинка спала на старому дивані. Біля неї спала лялька. Насправді я підмішував в молоко снодійне, так у сні їй було легше проводити час на самоті, тому більшість часу Світланка бачила сні.

Як вони вражаюче схожі одна на одну... Той самий колір волосся, ті ж самі блакитні очі, навіть зріст їх був майже однаковий...

Вона раптом відкрила очі, за мить на них з'явилися сльози.

- Ні, не слід плакати, набагато краще, коли ти смієшся. У тебе гарний сміх. Пам'ятаєш? - Я підняв ляльку і натис їй на живіт. Лялька засміялась, однак дівчинка

не зреагувала і продовжувала плакати. Я залишив сніданок і пішов геть.

Зачинивши будинок, я попрямував у бік пустиря. В повітрі сотався білий дим, десь спалювали опале листя, висохлу траву і пахло минулим. Восени завжди пахне минулим, коли от так кремують померлу природу. Час спогадів і роздумів. Над пустирем кружляло хмарою гайвороння. Я завжди плував, що саме віщує воно своїм кружлянням – чи то мороз, чи то сніг. Поволі я дійшов до кладовища. Вітер хилив сухі трави на могилах, зривав з кущів останнє листя і теж клав його на могили, утеплюючи їх на зиму. Певно, я пробув біля неї кілька годин, тому що згодом побачив, як на кладовище спустилися сутінки. Так скінчився мій день іменин.

Минуло два дні. Була дванадцята година, коли на порозі будинку з'явилася листоноша.

Я знову довго обдивлявся її голову. Потім промовив:

- Скажіть, тоді коли падав град...

Я раптом забув, про що хотів запитати.

- Що? - поцікавилась листоноша, розглядаючи моє обличчя.

- Ви були на роботі?

- Я завжди на роботі. Така вже робота.

- Але...

- Що?

- У вас все гаразд?

- У мене гаразд. А що?

- Нічого.

- Ви надто блідий. Ви стомлений і дуже схудли.

- Не ваше діло. Дайте пошту.

- Ви грубіян. Раніше я не помічала цього.

Листоноша тицьнула мені газети і, не попрощавшись, поїхала геть.

Я повернувся до будинку.

12-те листопада, мене цікавив номер за це число. Дуже скоро я знайшов його. Мої очі світилися радістю, коли читав повідомлення. Інформація номера «наперед» підтвердилась, труп знайшли на березі водосховища.

Йому вдалось це! Він таки витримав! Його прогнилі плечі донесли її тіло... Я

думав про нього... Поступово уявив, як виконавши своє призначення, розслабився старий пліт. Як розвалився його дощаний організм і повільно пішов на дно. Її тіло лягло поруч на пісок недалеко від берега і біле плаття світилось крізь холодну прозору воду. Скільки імпресії й цноти в цій дивній уявній картині. Як мало кольорів, холодних і прозорих, однак як глибоко й проникливо занурюються вони в тебе, торкаючись душі, глибин її вічності. Чому я не художник? Я залишив би людству непідробні зразки натхненності. Я вартий... Дивний стан... Який дивний і значний стан... дивний... дивний і значний... ВСЕ, ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ ПОЗНАЧЕНО ВИНЯТКОВІСТЮ... ТАК САМО Я... РАНО ЧИ ПІЗНО ЦЕ МАЛО ВІДБУТИСЯ І Я ЧЕКАВ НА ЦЕ. БЛАЖЕННИЙ ТОЙ, ХТО ЗНАХОДИТЬ ПРИЗНАЧЕННЯ І РЕАЛІЗОВУЄТЬСЯ В НЬОМУ. ЦЕ СТВЕРДЖУЮ Я. ТОЙ, ХТО ВІДЧУВ І ЗДІЙСНИВ У ПРИЗНАЧЕНИЙ ЧАС...

Я поставив крапку і підвів під написом велику жирну риску.

Минуло ще кілька днів. Продовжувала помирати природа, спонукаючи на роздуми, оголюючи душу. Кілька разів я їздив до міста, щоб купити провізії, повертаючись з повними пакетами фруктів, різних ласощів. Я не хотів, щоб Світланка Булат відчувала ущемлення, адже вона повинна була допомогти мені. Я розмовляв з нею, намагався розважити, щиро прагнучи якнайшвидшої розв'язки. Однак у цій сфері у мене справді були труднощі. Не скажу, що люблю дітей, можливо, було б зовсім по-іншому, коли б вони були моїми. Ми прожили з дружиною сім років і цього не сталося... Насправді я хотів би мати доньку, розчісувати їй волосся, в'язати бантики, купувати іграшки, я пестив би її... Я б пестив... І цього не сталося... Ні...

Я промовив останню фразу і усвідомив, що розмовляю вголос. Я сидів у кріслі перед її портретом. Вона, як і раніше, ніжно посміхалась мені. Годинник пробив дванадцять разів. Настав полудень. За кілька хвилин подзвонять у двері, це знову під'їде на своєму ровері листоноша, вона привезе пошту...

Дзвінок пролунав якимось несподівано різко, з надривом, певно, передаючи настрої листоноші. Вона не хотіла спілкуватись зі мною. Газети знову лежали на порозі. Я підібрав їх і повернувся до будинку. Що готували вони для мене тепер? Інтрига непередбачуваності крилася на їх сторінках, збуджуючи мій мозок. Я прочитав усі газети і не знайшов жодного повідомлення, яке б стосувалося

продовження місії. Я також не знайшов серед газет так званого номера «наперед». Ще раз і ще раз перегортав сторінки, перечитував кожний рядок і зрештою, згорнувши все до купи, кинув до каміна. Майже одним потужним спалахом зайнялись і згоріли вони враз, такий же гарячий СПАЛАХ стався у мозку. Я продовжував дивитися, як корчиться і чорніє папір, як він зморщується і розсипається на попіл, а густа гаряча хвиля повільно заливала мій мозок. Я не пручався, а спокійно чекав, коли вона повністю заповнить собою всі його клітини і я провалюся в червоний морок.

Можливо, це був ранок. Можливо – вечір. Я проспав тривалий час. Мені навіть щось снилося, щось дуже чудове, прозоре, схоже, це була вода, блакитно-смарагдова, як в океані, і я жив у ній маленьким хлопчиком, пас великі табуни кольорових риб, вони годувались, наздоганяли одне одного, відкладали ікру, поливали її молоком, я бавився із сріблястими їхніми дітлаками, що лоскотали моє тіло, вони були щойно народжені, я бачив, як вони вилуплюються з прозорих золотих ікринок і починають кумедно плавати навколо мене... Поступово я відчув прохолоду... Вона ставала все відчутнішою і згодом я побачив, як холонуть і повільно падають на дно маленькі рибки... Я відчував пронизливий холод і як все важче й важче стає дихати. Якоїсь миті, піднявши голову, я побачив над собою холодну крижану стіну. Вона все росла й росла, наближаючись до мене, щоб розчавити моє тіло. Я відчайдушно впирався в неї руками. Вже в останню мить, коли я лежав на дні і ледве втримував над собою прозору крижану стіну, упираючись з останніх сил, вона не витримала і провалилася. Ранячи руки об її гострі краї, я вирвався на повітря. Коли ж опритомнів і відкрив очі, то побачив, що лежу на траві біля будинку. Поруч валялися уламки скла. Поступово я підняв голову. В кількох метрах від землі, на гранітній стіні будинку побачив вікно з розбитою шибою. Неважко було здогадатися, що сталося. Руки мої були закривавлені, обличчя теж. Чому так сталося? Навіщо недобре зі мною? Тепер мені це зовсім не потрібно...

Здається, минуло ще кілька днів. Газет не було і я вирішив діяти сам. Зрештою, скільки можна нянчитися зі мною, я спроможний самостійно приймати рішення, все й так достатньо розтлумачено й зрозуміло. Схоже, мені надавалась

можливість відчутти в собі впевненість, мені завжди заважала моя інфантильність. Вона помітила це, вона дбає про мою особистість, про її повноцінність і вартісність. Щось штовхало мене піднятися до спальні. Ще з дверей я побачив, що на дзеркалі з'явилися якісь написи, і зворушився неймовірно, тіло моє затремтіло і випрямилось. Це були цифри. Всього сім. Жодного слова, жодного пояснення чи натяку. Вони були зайві. Сила взаєморозуміння набувала такого рівня, коли від малослів'я отримуєш відверту насолоду, а мовчазний контакт такої довершеності, що веде до абсолютної гармонії.

Я зовсім не знав, що буду говорити і не сконцентровував на цьому уваги, ледь здогадувався взагалі, куди телефоную, коли набрав ці сім цифр. Однак мені було так легко й безтурботно, і серце і мозок звільнились від зайвих почуттів та думок. Їх прозорість приводила мій організм в дивовижний стан збалансованої свободи і разом з тим упевненості в собі. Я дихав рівно й глибоко, говорив спокійно й переконливо. Коли жіночий голос повідомив, що я зателефонував до приймальні мера, я впевнено попросив з'єднати мене з ним. Жіночий голос слушно поцікавився, хто його запитує, і я не вагаючись назвав своє ім'я. Я вже казав, коли хочеш збрехати, говори правду.

Чомусь був упевнений, що почую саме такий тембр, саме таку інтонацію. Баритон, що наближається до басу. Ці поставлені голоси керівних чиновників завжди звеселяли мене. Їх власники надавали цьому особливого значення, їх тональності, власне, це була основною і визначальною складовою керівника. Їм здавалось, що вони справляють враження на оточуючих, що саме це і є показник інтелекту, життєвого досвіду і мудрості особистості.

Як змінився цей тембр і куди поділась його імперативність після кількох слів, які я промовив не напружуючись, і це потішило мене. Мені подобалось спостерігати за їх видозміною, пристосуванням до навколишнього. Це ще одна притаманна і невід'ємна риса керівних чиновників – миттєво й без ускладнень перетворюватись з тигра в хробака, коли того вимагають обставини, їх шлунок чи центри самозбереження. Далі він лише мовчав і покійно слухав те, що я говорив. Цей Булат любив свою доньку. Я пообіцяв йому зустріч, якщо він буде вести себе належним чином і виконуватиме всі мої розпорядження. Очевидно, він і справді був добрим

сім'янином та люблячим батьком. Я пообіцяв зустріч не лише з донькою, але й з дружиною. Правда, я не обговорював в якому стані чи в якій, так би мовити, формі існування. Втім, якщо він по-справжньому любить, його не має турбувати ця незначна фізична зміна і не повинна применшити сили його почуттів. Повторюю, якщо це справжня любов. Я призначив місце зустрічі. Умови мої виключали будь-яку присутність ще когось, мер мав бути один, інакше зустрічі не відбудеться. Якщо ж я помічу найменшу небезпеку, я уб'ю... Зразу ж... Секретарці він повідомить, що на кілька днів залишиться на позаміській дачі і попросить не турбувати, аж доки сам не зателефонує. Власне, все... Ні, я ще сказав йому про те, щоб він захопив з собою гроші. Він запитав мене скільки, і я запропонував йому самому визначитись, кому ж як не йому краще знати ціну своїм близьким. Потім я сказав, що найкраще було б, якби він забрав їх усі, тобто всі гроші, які він мав на сьогодні, і додав до них п'ятсот тисяч.

Був вечір. Тихий вечір пізньої осені, що так подовжує хвилини суму і спогадів. Я стояв біля цегляної стіни полустанку. Повільно спливав час, наближаючи зустріч. Світло прожектора пронизало сутінки, вихопившись з-за лісу. Потяг збавив швидкість і загальмував. Я чомусь тепер пригадав його дружину. Як вона сходила з підніжки вагону. Дивно, вони обоє їхали в свою останню дорогу в звичайній пошарпаній електричці в оточенні незвичних їм людей, серед не властивих їм запахів, незрозумілих чужих розмов, бажань, прагнень. Однак цікаво те, що цю дорогу він намітив сам, задовго до сьогоднішнього дня. Наставав час платити борги...

Він стояв розгублений, озираючись навколо. Електричка від'їхала. Коли її останній вагон зник за деревами, я вийшов на перон. Ми стояли один проти одного за кілька кроків. Гадаю, він зрозумів хто я. В очах його було нетерпіння, тривога, можливо, навіть страх. Невже він насправді здатний на це? Я кажу про почуття до своїх рідних. Невже вони настільки сильні, що перебороли інстинкт самозбереження. Шляхетно, нічого й казати. Однак жодної позитивної якості, жодної симпатичної риси, що могли б завадити, ніщо не повинно сіяти сумніви. Місія має бути здійснена чітко й бездоганно. Я і тільки я доведу її до належного завершення.

- Це ви? - раптом запитав він і я не впізнав його голосу, від баритону не залишилось і сліду, а замість нього почулася убога жалюгідна безпорадність.

Скажу чесно, це неабияк звеселило мене. Я міг навіть посміхнутися. Схоже, що я так і зробив.

- Це ви... - повторив він, чмихнувши носом.

Ну от він вже й розкис. Я не відповідав. Проте моє підтвердження в даному випадку було зайвим. Наше знайомство відбулося і в цьому не було жодних сумнівів. Не такі ми вже дурні. Я хотів сказати, не такий я вже дурень. Що за недоречна спільність? Я підняв комір твідового піджака і рушив.

- Мені йти за вами? - Почулось позаду. - Що мені робити?

Я йшов не обертаючись і чув за собою його кроки.

- Я йду за вами... - повідомляв він невпевнено. - Я сам, зі мною нікого нема. Ви можете бути спокійним. – Несподівано я зупинився і повернувся до нього. Булат завмер, мов укопаний. - Гроші зі мною... Ось, в пакеті... - чомусь промовив він.

Я пішов ще швидше. Певно, він не встигав за мною. Піші прогулянки були незвичними для нього. Згодом ми йшли пустирем, окутаним сутінками і вкритим туманом. Якоїсь миті я зупинився, витяг з кишені наручники.

- Маю бути абсолютно впевненим у своїй безпеці...

Я озирнувся навколо.

- Ні, не думайте, я нікого не привів. Я взяв лише гроші. Єдине, що мені потрібно – моя сім'я. - Булат простяг до мене руки. - Я розумію...

Я поглянув на його обличчя. Якими безпорадними бувають сильні світу цього. Він і досі вірить в силу грошей. На що він сподівається? Певно, він справді любить їх. Любов сліпа. Невже він не впізнає цієї дороги, цього твідового піджака. А може, лише прикидається. Весь наступний шлях я не чув його голосу, лише тяжке дихання.

Будинок виріс з туману несподівано, майже перед самими нашими обличчями. Я кинув погляд на свого полоненця. Він, як і раніше, розгублено й тривожно дивився на мене, не помічаючи будинку. Невже його пам'ять стерла ці вишукані архітектурні обриси. В такому разі він далеко не естет, і це ще одна його вагома вада. Його пріоритети – примітивні тваринні інстинкти. Тваринні – вторинні, щось

дуже близьке. Не забути б проаналізувати... Отож, весь арсенал його позитивних якостей обмежується любов'ю до доньки чи дружини. Цікаво, хто з них має більшу цінність? Сьогодні це зброя в моїх руках. Вишукана зброя для вишуканої помсти. Адже я далеко не примітив, інакше я міг би вбити його вже, і місія була б закінчена. Вину доведено, суддів та виконавців визначено, однак справа не в виконанні вироку, а в його якості, від якості вироку залежить якість помсти, від якості помсти залежить доцільність місії...

- Що це? Що ви пишете? Навіщо? - Почувся раптом його голос. Я стояв біля стіни, тримаючи в руці ніж. - Навіщо ви пишете це? Я приніс гроші. Всі, як ви просили. Я обіцяю не переслідувати вас...

Я оглядав двері, як розмістились прорізані ножем літери. Запахло сосною смолою. Гарно. Ми зайшли до будинку. Я не ввімкнув світла, замість того запалив свічку і запропонував йому сісти у крісло. Потім підійшов до портрету і запалив свічки в підсвічниках. Вони освітили її портрет. Я стояв поруч і дивився на Булата. Обличчя його зблідло, я побачив, як затремтіло підборіддя і стислись губи. Здавалось, він побачив щось прекрасне й жахливе, і крім того, що він бачив, тепер нічого більше не існувало навколо. Його погляд був прикутий до портрету, оторопілий і заляклий. І я скористався цим. Підійшовши до шафи, я взяв пляшку з вином і, наблизившись до мера, розбив її об його голову. Це був португальський Dom Jose 1856 року, який я знайшов на верхній полиці. Саме звідси діставав вино той лакей. Червоні смужки густого липкого вина стікали з голови, що схилилась на мерові груди. Я підставив палець і спробував рідину на смак. Нічого особливого, вино як вино. Хіба що трохи терпкувате. Можливо, це домішок крові? Можливо. Хоча, здається, кров солона, а не терпка...

Я пішов до підвалу, туди, де на запиленому столі лежала мотузка.

Вони знову спали удвох, притулившись одна до одної. Світланка і лялька. Певно, я потривожив її сон, і вона відкрила очі. Мружачись від світла свічки, яку я тримав у руці, Світланка не зразу впізнала мене. Я наблизився до неї і погладив її по голівці.

- Завтра зранку ти побачишся з татком, а тепер спи, спи, все гаразд, все як має бути...

Я забрав мотузку і вийшов з підвалу, замкнувши за собою двері.

Булат сидів у тій же позі, в якій я залишив його. Розмотавши мотузку, я міцно прив'язав його до крісла, обмотавши кілька разів навколо. Тільки-но це зробив, як відчув несподівану втому і легке запаморочення. Я також розпізнав знайоме тепло і подумав, що знову може статися. Щоб попередити це, я поспішив до себе в кімнату і ледве встиг лягти на ліжку, як провалився в червоний морок.

Проте скоро розплющив очі. Здається, минуло зовсім мало часу. За вікном світив місяць. Мені не хотілося спати і я вирішив прогулятись цією осінньою ніччю. Проходячи повз крісло, в якому сидів Булат, я нахилився до його обличчя і відчув легкий подих на своїй щоці. Свічки майже догоріли. Я поглянув на портрет і враз зрозумів, що мені потрібно...

Надворі було не по-осінньому тепло, зоряне небо освічувало землю і як могло зігрівало її. Я брів нічним пустирем, і мені було неабияк утихомирено й добре на душі. Приходив давно очікуваний спокій. Я думав про неї, уявляв її образ, говорив з ним, торкався його, посміхався до нього, аж доки не зупинився. Переді мною вирости знайомі ворота кладовища. На кладовищі було світло, мов удень, хрести й спомники світилися під місячним світлом і, замість свого нічного призначення лякати, несли заспокоєння і легку тугу за тими, хто лежав під ними. Ще за кілька кроків я зупинився. Сьогодні я знайшов її швидко й легко, ніби ноги самі привели мене сюди. Її ніжно-білий хрест світився в прохолодному нічному повітрі і розпливався в ньому, немов марево. Раптом я здригнувся. Хтось торкнувся мого плеча. Я чітко відчув це й озирнувся.

Її обличчя було бліде, а очі великі й холодні, мов місячне сяйво.

- Я... Я дуже радий... Радий бачити вас... – ворухнулись мої губи. - Тобто, я так спокійно кажу про це... Я так чекав...

Її губи ворухнулися.

- Я теж. Чекала майже десять років.

Її голос був тихий, ледве чутний. Можливо, їй важко говорити? Принаймні таке складалося враження.

- Не турбуйтеся, все гаразд, - мовила вона, - хочете, щоб я поцілувала вас?

Справді, я думав саме про це, як тільки побачив її обличчя. Невідомо, звідки я

знав, що коли вона це зробить і я зроблю те ж саме, її бліде обличчя наллється рум'янцем, а місячні очі стануть сонячними.

- Якщо ви не проти, якщо ви тільки захочете цього...

Вона зробила крок і я відчув на губах поцілунок, ніби вітер торкнувся мого обличчя, проник у мене, наповнивши приємною прохолодою. Я ніколи не відчував подібного стану. Якби я хотів тепер злетіти і покружляти над кладовищем в прозорому осінньому небі, мені було б варто ледь відштовхнутися від землі, разом з тим я відчував у собі таку силу, що якби взявся тепер рукою за хрест і легко гойднув Землю, вона б ще дужче закрутилася навколо своєї вісі, несучи нас назустріч Сонцю. Все було настільки реально, що я міг здійснити це в будь-яку мить, однак не це тепер займало мене, було щось глобальніше, ніж Земля, Сонце, Всесвіт, вся значимість яких ставала мізерною відносно того, що мав тепер, що тримав в руках, торкався губами, відчував ніжність шкіри, запах тіла, смак губ. Величезне зоряне склепіння, що висіло над нами, з цікавістю стежило за маленьким кладовищем і зігрівало його. Ми лежали в травах між могил і я пізнавав її як жінку, я бажав її як жінку, забувши про все на світі. Я цілував її оголене тіло, звільнивши його від одягу і тепер воно, не соромлячись, не криючись, від поглядів зорь, небесних планет, космічних галактик, належало лише мені. Я гаряче цілував її губи і раптом відчув терпкий присмак у роті, я відпустив її губи і враз побачив перед собою кров, що витікала з неї. Її тіло зменшувалось, ніби всихало на очах. Зовсім скоро воно розтало в траві. Я навіть не встиг опам'ятатись. Залишалось лише біле плаття. Однак, тепер воно вже не було таким білим, а промоклим від крові, що пролилася. Я підняв його і, заплющивши очі, притулив до обличчя. Так я довго тримав його, аж доки не відчув холод. Все тіло моє тремтіло і мені дуже хотілося зігрітись. Я відкрив очі. Переді мною було моє простирadlo. Величезна кривава пляма розпливлася на ньому. Покривало лежало біля ліжка на підлозі і на ньому теж були червоні плями. Ледь паморочилася голова, здається мене покинули останні сили, мені важко було підняти руку. За вікном світився день. Я пригадав вчорашній вечір і те, що там в передпокої у кріслі має бути прив'язаний мер. Той самий Булат, що стане останньою ланкою завершення місії і наблизить нашу зустріч. Я мушу встати і набратися сил. Я вип'ю червоного вина і з'їм багато м'яса. За останні тижні я дуже мало їв, я просто

забув про цю життєву необхідність. Тепер же в мені прокидався неймовірний апетит, я готовий був з'їсти ешелон телятини і випити цистерну вина. Лише б піднятися з ліжка і дійти до магазину. Я куплю величезну торбу різної їжі: телячих баликів, курячих стегон, індичих грудей, гусячої печінки, бичачих яєць і мозку, куплю багато червоного вина і буду їсти, їсти, запиваючи вином, кілька днів, кілька днів... На кілька днів я свідомо наближусь до природи, не лишаючи жодних домішок соціуму, СТАНУ ВІЛЬНИМ ВІД УМОВНОСТЕЙ ЗАГАЛУ Й МОРАЛІЗАТОРСЬКИХ РОЗБАЗІКУВАНЬ ГРОМАДСЬКОСТІ ТА СИТОГО ДУХОВЕНСТВА, Я ВІДЧУЮ ПРИРОДНУ НАСОЛОДУ, КОРМЛЯЧИ М'ЯЗИ ТІЛА І СІРУ РЕЧОВИНУ МОЗКУ. Я ПЛІДНО ПОТРУДИВСЯ. Я ВИЙШОВ НА ФІНІШНУ ПРЯМУ І МОЖУ ЛЕДЬ РОЗСЛАБИТИСЯ, АДЖЕ СУМНІВІВ В ДОСЯГНЕННІ МЕТИ НЕМАЄ...

Я опустил руку і відійшов від стіни. Потім, поміркувавши, повернувся назад і дописав:

...МИ ЗУСТРІНЕМОСЬ ЗНОВУ, ЛИШЕ Б НАБРАТИСЯ СИЛ...

Кинувши на підлогу те, чим писав, (не називаю цей предмет, тому що продовжував робити написи на стінах будь-чим, що потрапляло під руку і це не було важливим для мене, а я інформую лише про важливе), я повернувся до ліжка, і зібрав свою постіль. Проходячи біля дзеркала, я зупинився, моя сорочка, вона теж була закривавлена на грудях...

Передпокій знову був залитий вранішнім сонцем. Булат сидів прив'язаний до крісла, очі його були відкриті, погляд спокійний.

- Сьогодні ви побачитесь з донькою, - сказав я.

Здається моє повідомлення не справило на мера належного враження. Він був мовчазний і незворушний.

- Я все зрозумів... - мовив він згодом. - Я не вийду звідси, чи не так?

- Очевидно... - майже не перечив я.

- Хто ви? Навіщо це вам? — продовжив він.

- Складно розібратися в собі. Заважає неординарність особистості, якщо ви помітили. Навіщо? Я підкоряюсь долі, тому що здатний мислити і вибираю вільне підкорення їй. Вона ж диктує події, я лише виконавець.

- Чому ви?

- Питання не до мене. Існують фатумні фактори, що не залежать від нас. Ви повинні розуміти це. Скажімо цей піджак я придбав у магазинчику «Second hand». Хто мені відповідь навіщо? Або чому саме я його придбав? Ви можете це пояснити?

Булат дивився на піджак, ніби тільки тепер побачив його. Поступово в його очах з'явилась дивна посмішка, схоже ця річ нагадала йому події давно минулих днів.

- У вас з'явився привід для спогадів? Не буду вам заважати. Я скоро повернусь. Пробачте, я повинен перевірити надійність вірьовки. У мене немає впевненості у вашій цнотливості. Сподіваюсь, розумієте про що кажу. Коли повернусь, ми продовжимо. Дуже зголоднів. Ще ніколи не був таким голодним.

Булат поглянув мені в обличчя, і мені здалося, останні слова здивували його. Очевидно, він подумав, що саме вони були не зовсім послідовними і випадали з загальної теми, руйнуючи логічні зв'язки. А втім, що неадекватного в тому, коли людина хоче їсти і говорить про це?

Я пішов до дверей.

- І ще... - згадав я. - Якщо ви все ж приймете невірне рішення – пручатися долі і захочете звільнитися... Цілком можливо, що ви більше ніколи не побачите своїх близьких. Я буду за півгодини.

Я зачинив за собою двері. У мене була повна впевненість у тому, що Булат навіть не намагатиметься звільнитися. Схоже, він поступово починав розуміти фатальність плину подій.

В магазині я купив все, що збирався купити, додавши молока і фруктів для дівчинки. За півгодини я повернувся в будинок.

Булат і справді незворушно сидів у кріслі, і мотузка міцно тримала його в своїх обіймах.

- Ну от... Все як слід... Це радує... Я не заважатиму, коли приготую обід у вашій присутності, дуже вже хочеться їсти, вибачте за прозу. Що не кажіть, а ця нікчемна звичка поглинати харч володіє нами більше, ніж музика, живопис, любов, навіть батьківські почуття. Ви можете не погоджуватись. І все ж, я вам скажу, ми по-справжньому залежні. Впевнений, у вас буде можливість переконатися в цьому.

Однак це потім... Як це зрештою пригнічує. Я продовжую тему. Хоча, бачу, ви далеко не естет і не страждаєте від таких дрібниць. Певно, життя – єдина цінність, якій ви віддаєте перевагу. Я не помилився?

- Навіщо ви говорите про це? Що вам від мене потрібно?

- Мені? Ви прийшли до мене, не я. Можливо, ви забули, для чого ви це зробили. У вас були дружина, донька... Пам'ятаєте?

- Чому ви кажете були?

- Неважливо, вони були у вас, ви були у них, тепер ви не разом і ви йшли сюди, щоб виправити це. Ваші почуття й прагнення варті поваги. Однак. Існує минуле. Ваше минуле, яке ніколи не повернеш і за яке вас поважати неможливо.

- Я хочу бачити їх...

- Ви хочете бачити їх? Дивно. А я хочу їсти. Я не їв вже кілька днів. Пробачте, мушу готувати обід. Щоб ви не сумували... Послухайте... Це не сучасні дешеві мелодійки, це те, що не вмирає... «Варто мені послухати хорову музику чотирнадцятого століття і зрозуміти, наскільки низько ми впали». Здається, Екзюпері. Хоча, я можу помилятися. Пропоную вам класику. Поезія не така вже й вишукана, але, схоже, вона й справді вічна. Олександр Сергійович, до вашої уваги...

Я поставив платівку на грамофон, а сам заходився куховарити. Вклавши до мікрохвильової печі два чималі шматки телятини, відкоркував пляшку вина і налив собі повну склянку. Булат стежив за кожним моїм рухом. Я зробив кілька ковтків і поглянув йому в обличчя. Голка дійшла до першої перешкоди і тепер вже кілька секунд повторювала: «убил, убил, убил...» Я не відводив погляду. Потім підійшов до грамофона і поправив голку. Булат опустив очі і тепер, схоже, справді слухав текст. І ось голка дійшла до наступної перешкоди. Після того, як грамофонна труба кілька разів чітко й голосно промовила його прізвище, Булат підняв очі. Я зробив ще кілька ковтків. Платівка скінчилась, і з труби почулося шипіння. Ми дивились одне на одного. Здається, щось змінилось в його погляді. До присутніх там відчаю і безпорадності додалася ледь помітна туга. «Невже він не зовсім прогнів», - подумалось мені, однак я тут же відкинув зайві сумніви і тепер дивився на її портрет.

- Я хочу почути цю історію... - промовив я.

Булат теж поглянув на портрет. Погляд його був пригніченим.

- Я не вбивав! Я не вбивав її! Вона сама! - раптом вигукнув він.

Я знову поглянув йому в обличчя. Від глибоких почуттів, що, як здалося мені, з'явилися в його очах, не залишилось і сліду. Тепер в них був звичайний неприхований страх, зумовлений єдиним почуттям, почуттям самозбереження. Було схоже, що він знову забув про доньку, про дружину й опікувався лише власним станом. Я допив вино. Потім вимкнув грамофон. Діставши із шафи білу скатерку, застелив стіл. «Пі-пі-пі...» — загукала мікрохвильова піч. Я витяг смажену телятину і поставив на стіл. Потім знову налив повну склянку вина.

- З цієї хвилини я замовкаю, - сказав я, - мені залишиться сказати лише п'ять слів. Гадаю, вони будуть останніми. Але це згодом...

Я сів до столу. Тепер для мене не існувало нікого і нічого, крім їжі. Я їв, мов хижак, якому досить довгий час не давали м'яса, а тримали на рослинній дієті, я поглинав шматки смаженої телятини, запиваючи червоним вином. Мені було абсолютно байдуже, що роблю це в його присутності і що саме подумає про мене мер. Ще ніколи не був таким розкомплексованим і вільним від набридлих умовностей, яких так хотілось позбутися все життя. Я також ніколи не відчував такого потужного апетиту та здорового тваринного духу. Кажу як про свій фізичний, так і про психічний стан. Я їв, пив, зовсім не відчуваючи перевантаження, і мої можливості були безмежні. Разом з тим я думав про те, як тепер адекватно реагують на все це його рецептори, кажу про мера, як виділяють вологу його слинні залози й обливаються травним соком стінки шлунку. Саме осмислення цього приносило мені особливу насолоду і ще нестримніший апетит. Я допив вино, і моє нутро несподівано й потужно відригнуло. Ніколи не помічав за собою подібного раніше, але тепер зробив це з особливим задоволенням, голосно й відверто. Я навіть посміхнувся з усього того і відкоркував ще одну пляшку вина.

- Чого ви домагаєтесь? Що вам від мене потрібно?

Я мовчав. Випив вина і продовжував їсти м'ясо.

- Я не знаю, що мені робити... Вона сама... Розумієте... Я не хотів...

Чи хоче він побачити свою доньку? Чи пам'ятає про неї? Про що він думав, ідучи сюди з великою сумою грошей? Чому тепер все це забулося? Дивними

бувають люди. Дивними... Мине час, і він ще дужче хотітиме їсти, а через кілька днів більше не мріятиме ні про що інше на світі, і їжа стане головним сенсом, Богом, єдиним прагненням, метою, дружиною, донькою. Невже це і є справжня людська природа і ми такі залежні від примітивної необхідності. В каміні згасав вогонь. Слід було підкинути дров. Однак я не зробив цього, а продовжував сидіти, аж доки повіки мої не стали важкими і поступово закрили від мене оточуюче.

Я не знаю скільки проспав. Можливо, день. Можливо два. А може, тиждень. Вогонь в каміні давно згас, свічки в підсвічниках догоріли. За вікнами сіріло, схоже наближався світанок. А може, ніч. Булат, як і раніше сидів неподалік у своєму кріслі-в'язниці, кріслі-логічному завершенні, кріслі-наслідку, кріслі-результаті. Очевидно, він і сам відчував це тепер. Певно... Помітивши, що я прокинувся, він знову заговорив:

- Я не вбивав її... Це був нещасний випадок... Ми кохали одне одного ще зі школи, потім в інституті... Я знімав квартиру в дванадцятиповерховому будинку на останньому поверсі. Інколи ми зустрічалися там. Одного разу, коли я проводжав її до ліфта...- Булат зробив паузу. - Я був не одягнений. Розумієте... Була зима... Вона не любила, щоб я проводжав її... Тобто вона не хотіла, щоб хтось бачив нас. Ви розумієте? Я провів її до ліфта. Вона натисла кнопку виклику. Потім повернулася до мене. Ми поцілувалися. Потім я почув, як відчинилися двері. Вона стояла до них спиною. Потім різко повернулася, зробила крок, і її не стало. Переді мною була темна ліфтова шахта з замащеними металевими тросами. Ліфта не було. Вона навіть не крикнула. Я не встиг. Я не встиг її втримати, не встиг. Все сталося блискавично. Хто б міг подумати. Розумієте? Я не винен. Я не хотів...

Я налив собі вина і випив його до останньої краплі. Потім знову став їсти м'ясо. Це були курячі стегна.

Розповідь мера не зворушила мене. Чому? - думав я. - Щось було в ній, що не переконувало серце, хоча історія сама по собі була досить правдоподібною. Я надто переїдав і відчував важкість. Можливо, тому. Ситий голодному не вірить. Хіба що... І все ж я підозрював недовершеність, недовершеність історії, недовершеність правди, зрештою, недовершеність місії. Я поглянув на портрет. Її очі лише підтвердили мої сумніви, і я мовчки продовжив свою трапезу. Хтось інший на моєму

місці давно лопнув би від такої кількості вина та м'яса. Такого навантаження не витримав би жоден людський шлунок і вже б розірвався на шматки разом зі шкірою живота. Я зробив ще кілька ковтків вина, щоб легше було прожувати куряче стегно, і знову поглянув на портрет. Чому таке вишукане створіння могло кохати таке нікчемне й бридке?

Схоже, в будинку стало прохолодніше, принаймні я відчув це. Мені не хотілося йти по дрова. Переповнений шлунок розлінив моє тіло. На підлозі біля крісла, в якому сидів мер, я помітив пакет, з яким він прийшов сюди. Я підняв його. Потім висипав його вміст на підлогу біля каміну. Це були по-банківськи запаковані грошові знаки. Багато грошових знаків, достатньо, щоб не йти по дрова. Згодом я кидав їх пачку за пачкою в камін, де все більше й більше розгоралося полум'я, що зігрівало мене. Я чув, як щось кричав за моєю спиною мер, обзиваючи мене божевільним, однак це не заважало мені підкидати в камін. Я дививсь на вогонь і чомусь уявив собі її взимку. Її бліде, майже прозоре обличчя. На ній була коротка шубка й довга темна сукня. Навколо сліпив сніг. Вона зайшла до під'їзду багатопверхового будинку, піднялася ліфтом на останній поверх і подзвонила в двері. Коли двері відчинилися, я побачив знайоме обличчя молодого чоловіка. Вони зайшли до кімнати. Він поцілував її і допоміг роздягтися. Потім знову цілував. Вона посміхалася, однак очі її залишалися такими ж сумними. Схоже, вона відповідала взаємністю і разом з тим щось стримувало її, знічувало, не даючи волі почуттям.

- Я не знаю як сказати...

- Що? - він знову поцілував її і, продовжуючи розстібати гудзики на сукні, вів її до спальні.

- Розумієш... - намагалась щось пояснити вона.

- Потім... —шепотів він, цілуючи її губи.

- Я б хотіла...

Він вимкнув світло.

- Потім... Все потім...

Вранці, коли вони прокинулись, кімната була наповнена ранішнім сонцем. Вона повернулася до нього обличчям, поцілувала його в шию і, посміхнувшись,

сказала:

- У нас буде маленьке...

- Що? - теж посміхаючись запитав він.

- У нас буде дитина. Наше з тобою маля.

Поволі посмішка на його обличчі зникла. Він потягся за сигаретами і закурив.

Вона мовчала. Він курив, аж доки не задимівся фільтр. Потім затушив недопалок. Вона продовжувала чекати.

- Розумієш... - зрештою мовив він, - все це не зовсім вчасно... Вірніше, зовсім не вчасно. Насправді, просто неможливо. Мені тепер не до цього...

- Тобі? - запитала вона.

- Саме так. Тобто, ти теж... Я хотів сказати... Словом, у мене дещо інші плани... Взагалі, народження дитини це надто серйозно. Адже ми ще досить молоді люди... Я маю на увазі сім'ю. Я думаю, що в нас це все попереду. Але сьогодні, завтра, у нас багато безтурботних днів молодості. До речі, час може все змінити. Раптом ти зустрінеш іншого, достойнішого, маю на увазі подружнє життя. У мене теж все може скластися інакше. Ніхто не знає, де чекає на нього доля. Тому навішати на себе дитину в такому віці, вибач, безглуздо...

- Ти говориш страшні речі. Я не вірю, що це ти. Це просто жарт або сон. Навішати дитину... Боже, як це жахливо... Народити дитину – це мить щастя. У тебе буде син або донька. Хіба це не щастя? У тебе буде любляча дружина.

- Ми дорослі люди і розуміємо, що все минає, так само кохання, воно не довговічне і значно коротше за життя.

- Навіщо життя, якщо воно більше за кохання?

- Ти говориш дурниці, начитавшись романів і надивившись кінофільмів. Любов лише в книжках і на екрані лишається вічною. В реальному житті все інакше, на жаль...

Вона мовчала, лише кілька крапельок збігли по її щоках.

- Я буду народжувати... - сказала вона тихо.

- Гаразд, заспокойся. Ми щось придумаємо. Все буде добре. - Він гладив її обличчя. - У нас закінчилось вино. Я збігаю. - Вона мовчала. Він одягся. - Я принесу тобі щось смачне... За мить. Не сумуй. Я люблю тебе.

Вона посміхнулася.

Він вийшов з квартири. Механічно натис кнопку виклику ліфта. Підняв голову. Над дверима висіла табличка з написом «Не користуватись». Він повернувся було йти, однак почув знайомий звук. Двері ліфта відчинилися. Він ступив крок, але тут же відсахнувся. Ліфта не було. Замість того він побачив темінь шахти і замавлені металеві троси. За кілька секунд двері зачинилися. Він натис кнопку і знову двері ліфта повели себе, як і першого разу. Якийсь час він стояв перед зачиненими дверима і дивився на табличку. Потім зняв її і, забравши з собою, пішов сходами.

Згодом він повернувся до квартири з двома пляшками шампанського і великим тортом. Він поцілував її.

- Вітаю тебе. Вітаю нас. Якщо можеш, пробач мені, я справді говорив жахливі речі, ніби щось найшло на мене. Я люблю тебе. Все буде добре у нас. - Він знову поцілував її. Вона посміхнулася. По її щоці скотилась сльоза. Він налив вина. Вона схилила голову на його груди і так довго мовчала.

- Як не хочеться покидати тебе... - промовила вона згодом.

- Ми побачимось сьогодні. О десятій, як завжди, - говорив він, гладячи її волосся, - а зовсім скоро ми будемо разом.

- Назавжди... - додала вона. Потім підняла голову. Обличчя її було щасливим. - Боже! - вигукнула вона, дивлячись на годинник. - Десята година... - Вона похапцем накинула шубку, захопила сумочку. Він піднявся з-за столу. - Не проводжай.

- Я тільки до ліфта...

Вони вийшли до ліфта. Вона натисла кнопку. Він стояв позаду.

- Я люблю тебе... - промовив він. Вона повернулася до нього і, обнявши за шию, поцілувала.

Двері за її спиною відчинилися. В ту ж мить його руки відпустили її у темінь ліфтової шахти. Згодом двері зачинилися. Якийсь час він стояв, мов у ступорі, дивлячись перед собою і погляд його був невизначеним – чи то зловісним, чи то жалюгідним.

- Я! Я убив її! Я! - лунав його дикий голос. Я відкрив очі. - Я убив її! - продовжував волати прив'язаний до крісла Булат. Його обличчя змокріло, лише губи

були пересохлі й потріскані, він тяжко дихав. - Я не міг бути з нею. У мене були плани. Я хотів робити кар'єру. Вона хворіла психічно. Це спадково. У її батька була шизофренія. Я не міг псувати собі життя...

Тривалий час я розглядав його обличчя. Потім піднявся, налив у склянку вина і підніс її до його пересохлих губ. Він з жадністю ковтав хмільну вологу, що розтікалась по підборіддю, стікала на груди, фарбуючи одяг в червоне. Тепер я знав правду. І раптом відчув, як зразу ж цей чоловік став нецікавим і по суті непотрібним мені... Непотрібний нікому... Живий...

Я залишив його і пішов до холодильника. Воно лежало на тарілці, чекаючи свого часу. Я змастив його маслом, додав солі і посипав спеціями. В приготуванні їжі я лишався витонченим гурманом. Все мало бути зроблено як слід, не забуто жоден компонент, страва повинна бути довершеною, виглядати естетично і приготовлена за всіма правилами кулінарного мистецтва, від цього залежатиме її смак. Я вклав його до мікрохвильової печі і ввімкнув кварцеве опромінювання. Структура серцевих волокон досить вдало піддається температурній обробці, варто правильно вибрати необхідний для приготування режим і ви маєте готовий до вжитку продукт. Нічого зайвого. Страва з внутрішніх органів має бути натуральною і цільною. Чим менше харчових додатків, тим природніша смакова гама, повірте мені, як фахівцеві. Згодом від печі вже йшли приємно подразнюючі смакові рецептори звабливі запахи. Справжньому гурманові важко втриматись від подібних спокус. Запах смаженого м'яса все більше проникав до носа, хвилюючи шлунок. Це свідчило про його готовність. Я вимкнув піч і відкрив дверці. Рум'яний виблискуючий шматок парував ароматом. Тепер мені згодився ніж та виделка. Я порізав його невеличкими порціями. Дехто любить поливати м'ясо соусом чи майонезом, я ж надаю перевагу натуральності страви, не змінюючи й не притупляючи притаманної своєрідності та неповторності смаку кожного продукту. На якусь мить я згадав ніч, потужний потік світла, що вирвався з-за дерев, холодний блиск залізничної колії. Я поглянув на Булата. Його організм страждав. Муки були й справді неймовірними. Кількаденний порожній шлунок молив, вимагав, закликав. Запах м'яса проникав в усі його порожні, виснажені клітини, роблячи їх стан нестерпним. Його хмільні від вина очі світилися майже божевільним первісним

бажанням. Звичайно, я змилювався. Тепер я стояв перед ним, тримаючи в руках тарілку з цими апетитними шматочками. З його очей текли сльози. Я наколов один із шматочків і підніс до його рота. Здається, ще ніколи не бачив такого блискавичного захвату. Це було, як удар хижої риби, що заковтує свою жертву. Я ледве встигав наколювати шматочки. Схоже, він не жував, проковтуючи їх цілими, губи його замаслились, а очі, слідкуючи за рухами моєї руки, світилися хижим, божевільним блиском. Чи працює у нього тепер мозок? - думав я. - Чи пам'ятає він, що був колись чоловіком, батьком, поважним чиновником, сильним світу цього. Яка ж безумовна відносність їх існування і яка грандіозна сила інстинкту самозбереження. Він проковтнув останній шматок. Я дав йому запити. Червоне вино знову пофарбувало йому підборіддя. Його тіло розслабилось, воно відпочивало, насолоджуючись такою довгоочікуваною ситістю. Мер дивився на мене, як на божество, як на свого благодійника. Певно, він навіть любив мене тепер, і сила почуття була не меншою, ніж до найближчої йому людини. Тепер мені лишалося сказати ті самі п'ять слів. Всього п'ять, як я й обіцяв. Ці слова стануть заключним акордом, потрясаючим, геніальним апофеозом. Більше ми не спілкуватимемось. Я знав це напевно і дивився на мера, як дивляться на людей, які зараз мають піти з життя. Я не відчував до нього ні жалю, ні співчуття, разом з тим у мене не лишалося ні зла, ні ненависті. Я промовив їх тихо й урочисто:

- Ти щойно з'їв свою дружину...

Потім я взяв газету і почав читати вголос:

- 11-го листопада біля міського водосховища знайдено неопізнаний жіночий труп... Тут не вказана одна маленька деталь – у трупа не діставало деяких внутрішніх органів... Можливо, для когось це не так вже й важливо...

Я відклав газету і поглянув на Булата.

Його очі раптом налились якоюсь мутною рідиною, стали великими, здавалось, повіки вже не могли втримувати їх. Він зробив спробу звільнитися від мотузки. Чим далі, тим рішучіші ставали його намагання. Це були рухи відчаю, він впирався ногами в підлогу, бив по ній підшвами так, що ніжки крісла, відриваючись від паркету зависали в повітрі, його тіло судомило й викручувало, він зробив ще кілька відчайдушних ударів, ніжки крісла ще раз відірвалися від підлоги і

назад вже не повернулися. Прив'язаний мер разом з кріслом завалився на спину. І тут я побачив, як його знудило. З відкритого рота потекла світло-рожева сироватка. Це було червоне вино перемішане з шлунковим соком. Потім я побачив, як з'явилися майже неперетравлені шматки м'яса. Його тіло билось в конвульсіях, а бридка мазка маса, вивергаючись з його нутра, поверталась назад, перекривала дихання, проникала в горлянку, заливала трахею.

Згодом тіло заспокоїлось, лише час від часу ледь судомлячись. Проміжки між судомами збільшувались і скоро тіло остаточно втихло. Очі залишалися відкритими і такими ж виряченими, ніби їх хто надув з середини. Я підійшов до столу і налив собі вина. Місія була завершена. Я одяг твідовий піджак і вийшов на повітря.

Находили перші справжні заморозки, дерева стояли без листя, над пустирем снувалась ранкова імла, а повітря було свіжим, чистим, дихалось вільно, на душі було легко й прозоро, ніби з неї стягли стару відмерлу шкіру. Десь там, за пустирем, в тумані, ховалося кладовище. Я піду туди сьогодні, піду обов'язково... І раптом я згадав. У підвалі будинку лишалася його донька, яка могла стати єдиним свідком. Цього не можна було допустити.

Повернувшись до будинку, я підійшов до перекинутого крісла. Булат лежав з відкритим ротом, заповненим рожево-сірою масою і вилупленими білими очима. Я відв'язав його від крісла. Тепер мотузка була не потрібна йому. Вона знову знадобилась мені. Я змотав її на руці і рушив до підвалу.

Ще відчиняючи двері, я відчув знайоме тепло, що з'явилось і швидко зростало. Я тримався за відчинені двері, а голова моя паморочилась, навколишнє розпливалося, а тепло все зростало, перетворюючись на червону спеку, що заповнювала мозок.

Перші плями світла проявилися в темряві й замерехтіли, ніби увімкнули старий кіноапарат з плівкою німого кіно. Згодом почулися якісь шуми, я побачив що лежу на підлозі. Не знаю, скільки пролежав тут, на порозі підвалу, не знаю, скільки минуло часу. Здається, був вечір, а може, ніч. Зрештою, це не так важливо. Я щось збирався зробити конче важливе. Піднявши руку, я побачив на ній мотузку і поступово згадав про свої наміри.

Світланка лежала на дивані. Вона спала.

Зрозумійте, у мене не було іншого вибору, вона була єдиним й останнім свідком і не повинна була залишатися. Я подумав, що краще це зробити у сні. Вона так і не прокинеться, і її сон перетвориться у вічність, таку приємну тиху дитячу вічність чи то сон... Вічний дитячий сон... Як би хотілося так заснути. Однак мені це вже ніколи не вдасться. Моїх дитячих снів не повернеш, я став дорослим. Я підняв очі. Наді мною у стелі стирчав залізний гак, такий, які бувають на бійнях, на них нанизують туші забитих тварин. Мене не цікавило, коли й навіщо він тут з'явився, так чи інакше, це було однією з закономірностей всього, що відбувалося, і це не мало дивувати чи спонукати до роздумів. Всього лише незначний спідручний засіб, не більше. Я прив'язав до нього мотузку. Потім зробив зашморг. Мимохідь, лише мимохідь подумавши, як спритно мені це вдалося, ніби я все життя пропрацював на ешафоті. Певно, якби прихильники теорії попереднього життя розглядали етимологію мого походження чи там перевтілення, цілком імовірно, що в минулому я міг би бути катом. Однак, я поки що нікого не вбив. А це й справді було так. Мої руки були чисті... Цікавий момент, слід було б поміркувати над цим... Я перевірів зашморг, мотузка легко рухалась, у такій справі не допустима неохайність, розхлябаність дій, все мало бути чітко злагоджено; структура мотузки, спосіб вузла, бездоганність виконання. Хай спить. Хай собі спить. Вона навіть не відчує. Я зроблю все, щоб їй було добре. їй буде добре...

Якнайобережніше я взяв її на руки, притуливши до грудей, так що її голівка з шовковим золотавим волоссям торкнулася моєї щоки. В ту ж мить я відчув, як дівчинка посміхнулася. Навіть ні, не відчув, я це почув. Вона справді засміялась уві сні. Певно, їй щось снилося приємне й веселе, думав я, підходячи до зашморгу. Як це добре. Як добре іти у вічність з таким гарним сном. Вона має бути вдячною мені. Однак цей сміх, він щось нагадував мені, а я ніяк не міг згадати, що саме. Коли одягав на її шию зашморг, то знову почув його. Кажу про сміх. Я відпустив її тіло і воно повисло, погойдуючись під стелею підвалу. Тієї ж миті я побачив щось надзвичайне. У неї відкрилися очі, вона прокинулася. Тіло продовжувало погойдуватись, а широко відкриті блакитні очі дивилися на мене вже мертвою осклілою посмішкою. «Де я все ж чув цей сміх?» - не переставав думати я і раптом пригадав зиму, зиму тридцятилітньої давнини. Можливо, саме цей її погляд. Ці

голубі очі на білій зимі. Вони належали дівчинці, з якою я дружив в дитячому будинку. Я носив їй портфель, і з цього сміялися старші хлопчачки. Це справді було смішно. Ніхто з хлопців в будинку не носив портфелів дівчатам. Я виглядав смішним. Я знав і розумів це, але продовжував бути таким. Якимсь перестрівши нас за школою, вони почали кидати в дівчинку сніжками. Я, як міг, закривав її своїм тілом. Сніжки боляче влучали мені в груди, в обличчя, і хлопцям знову було смішно. Я ж лишався смішним. Їм не вдалося змінити мене. Після того дівчинка захворіла. Це була дивна, зла хвороба. Їй скривило обличчя, вона вже не видавалась такою гарною, як раніше, і тепер хлопці сміялися з неї, і не тільки вони. Дівчинку поклали в ізолятор і почали лікувати. Якимсь я підслухав, як лікарі говорили, що їй необхідно розминати м'язи обличчя і найкращий спосіб цьому – сміх. Їй необхідно було більше сміятись. Тоді я вирішив зробити це. Я вирішив стати ще смішнішим, але тепер лише для неї. Коли спускались сутінки і всі йшли до вечері, коли ставав ще дужчим мороз, я йшов до вікна ізолятора, з якого на сніг падала смужка світла і чекав, коли у вікні з'явиться вона. Тоді перетворювався на справжнього клоуна, я розігрував яскраві вистави, ходив на голові, падав у сніг, кульгавив, морщився. Дівчинка сміялася з моїх вистав. Сміялася до сліз. А згодом її обличчя знову стало милим і красивим, як і раніше. Минули роки. Ми стали студентами. Я продовжував носити її валізку. Наді мною інколи посміювались.

Минуло ще кілька років і моя дівчинка, моя єдина і неповторна дівчинка вийшла заміж за іншого. Більше з мене так ніхто не сміявся. Тепер сьогодні цей її сміх... У цьому будинку... Як він був схожий...

Я вийшов з підвалу. Зупинився в передпокою й оглянув будинок. Я раптом помітив, що стіни його зверху до низу вкрили написи, різного кольору, різного розміру, вони були зроблені мною. Навіщо я це робив? Для кого?

Я пройшов до каміна, де на підлозі у кріслі лежав колишній мер з посинілим обличчям, поглянув на портрет, з нього на мене дивився старий в чорній лівреї, я упізнав його, але що вже про нього говорити, коли він давно мертвий...

Мені хотілося свіжого повітря, я вийшов з будинку. Щось зашурхотіло під ногами. На порозі лежало кілька газет. Одна з них датувалася 23-м листопада. Сьогодні було 21-ше.

«Убивство в старому будинку. Злочинця взято на місці злочину», - прочитав я заголовок. Далі йшов текст: «В будинку, що в кількох кілометрах від міста, було знайдено труп мера Олександра Булата. На місці злочину затримано громадянина К. В інтересах слідства ім'я не повідомляється. Незрозумілі й досить дивні обставини, що стали в пригоді слідству, виявлено на місці злочину. А саме, стіни будинку списані коментарями до кожного з убивств. Автором написів і був сам злочинець. Таким чином, убивця ніби зафіксував усі свої злочини, ведучи, так би мовити, протокол убивства, тим самим полегшивши роботу слідчим органам. Це був своєрідний звіт про виконану роботу. Цікаво для кого призначався цей звіт? Що за мотиви спонукали злочинця до таких цинічних дій? Це ще належить в'яснити слідству. З цих же письмових свідчень стали відомі обставини, пов'язані зі знайденим раніше нерозпізнаним спотвореним жіночим трупом. Ним виявилась дружина покійного нині мера. Всі деталі їх смерті знову ж таки скрупульозним чином зафіксовані у так званих протоколах на стінах будинку. Такі обставини наводять на думку, що людина, яка здійснила подібні злочини, викривши себе таким своєрідним чином, може мати серйозні психічні розлади.

Важко уявити, як би могла закінчитися вся ця історія, якби не семилітня донька загиблих, Світланка Булат, якій дивом вдалося втекти з будинку-в'язниці, врятувавшись від зловісних рук нелюда. Вона й розповіла про все органам правопорядку. Примітно те, що в підвалі, де тримав її злочинець, знайдено повішену ляльку, обставина, що зайвий раз підтверджує неадекватність дій затриманого. Весь характер злочинів носить особливо вишуканий садистський мотив. Розпочалося слідство, яке, сподіваємось, триватиме недовго, завдяки тим же авторським коментарям на стінах будинку, натуралізму викладених фактів, яким позаздрив би найвдаліший автор «крутих» сюжетів. Наступні інформації по справі повідомлятимемо».

Я відклав газету. Номер за 23-те... Сьогодні 21-ше... В моєму розпорядженні лишалося цілих два дні. Я міг змінити реальність. Вона була в моїх руках. Весь світ, навколишнє, ці нікчемні істоти, що оточували мене, були в моїх руках. Я мав ексклюзивну інформацію «наперед», я міг розпоряджатись і змінювати наступні події. Я керував долею. Таким чином міг чинити лише бог...

Я чомусь зупинився й опустив руку з маркером, цього разу він був чорного кольору. Останнє, про що я подумав, про його колір. Потім оглянув стіни. Всі вони були списані мною, жодних інших написів не було...

Далеке знайоме відчуття ледь зажеврило в глибинах мого організму, недсяжне й грандіозне тепло, що формувалося в космічних надрах мого «Я», наближалося до мого мозку, воно йшло потужною велетенською хвилею, що змита на своєму шляху все зайве, другорядне й тлінне. Я стояв і чекав на нього, звільнивши груди, відкривши очі, а воно наближалося з шаленою неземною швидкістю, перетворюючись на величезну червону кулю, розплавлену до неймовірної температури, і цією кулею був мій головний мозок, що зминав і розчавлював моє убоге тіло. Небувале фізичне розслаблення, що приносить незрівнянну ні з чим насолоду відчули всі мої члени. І я провалився у глибокий безкінечний простір, схожий на марево...

Спочатку почулися якісь далекі голоси. Навколо мене говорили люди. Потім морок розвіявся. Я лежав на підлозі. Наді мною схилились чужі обличчя і ще багато людей навколо. Чоловіки в міліцейській формі. Обличчя, щось промовляли до мене. Згодом я сидів на стільці. Я це ясно бачив. «Ви маєте право мовчати, - чув я, - у вас є право на захист...»

Навіщо вони говорять мені про це? Щось заважало мені. Я спробував підняти руку і побачив, що вона прикута до моєї другої руки залізними наручниками.

На підлозі лежала газета. Той самий примірник «наперед», що повідомляв про вбивство в будинку.

- Яке сьогодні число? - запитав я.

- Ви маєте право мовчати! - тут же почув я. - Питання задаватимемо ми!

- Скажіть мені, яке сьогодні число?! - вигукнув я роздратовано. - Негайно повідомте число!!! Я вимагаю!!!

- У нього істерика. Запросіть лікаря. Його слід заспокоїти.

- Я хочу знати сьогоднішнє число!!! Я маю на це право!!! Мене використали!!! Вона зрадила мене!!!

Міліціонери тримали мене за плечі, я продовжував вимагати, кричати. Останнє, що зафіксував мій мозок – чоловіка в білому халаті, в руках він тримав

шприц. Потім міліціонери викрутили мені руки і той, в білому, зі шприцем, увіткнув голку в мою вену. Більше я вже не міг писати...

Ранок кінця осені 1991 року був туманним і теплим, як для початку зими. Кричали ворони. На вікнах крамнички «Second hand» відчиняли віконниці. За столиком біля вікна, в оточенні старих уживаних речей сидів її старий господар, колишній театральний режисер. Позад нього на стіні висіла пожовкла шкільна віньєтка. Поряд на великому дубовому столі стояв грамофон. Одне око старого стискало невеликий збільшуваний окуляр у мідній оправі. Старий тримав у руках грамофонну платівку і ретельно зчищав поржавілим медичним скальпелем ледь помітні крапельки застиглого клею на тих доріжках, де голка грамофона наштовхувалась на перешкоди.

- Гарний клей, - бурмотів він, - тепер такого не знайдеш... Навпроти нього по інший бік столу читав газету ще один старий в сірій вельветовій куртці. Обличчя його було прикрите газетою і з-за неї лише час від часу спливали хмарки тютюнового диму. Колишня професія добродія, що курил – лікар-психіатр.

Відчинилися двері і на порозі з'явився третій старий, обвішаний допотопними фотоапаратами. В руках він тримав свіжу пресу. Свого часу цей старенький був редактором газети, тепер, як і його приятелі, давно на пенсії.

Чоловік у вельветовій куртці опустил газету. В його губах диміла довга дерев'яна люлька. Він зняв окуляри. Його обличчя когось нагадувало. Схоже, саме воно вперше з'явилося у дверях будинку, однак, на ньому тоді була чорна лакейська ліврея.

Старий з фотоапаратами підійшов до столу і зняв капелюха.

- Моє шанування, панове.

- Чекаємо на тебе вже півгодини... - пробурмотів господар.

Редактор зняв з себе фотоапарати і сів до столу. Господар взяв колоду гральних карт.

- Скільки в банку? - поцікавився редактор.

- Чотири, здається... - відповів режисер.

- Чотири і п'ятсот, - підказав йому лікар. Всі троє взяли за карти.

- Я так і не зрозумів, звідки в тюремній камері з'явився цей черевик? - запитав

лікар після тривалої паузи.

Редактор поглянув на режисера. Той на лікаря. Між старими запала мовчанка.

Далі редактор потягнувся до невеличкого телевізора, що стояв на підвіконні.

Повільно сіріє і зрештою засвічується чорно-білий кінескоп.

На екрані – жінка диктор з останніми кримінальними новинами.

- Події, пов'язані з резонансними вбивствами, що потрясли не так давно наше місто, доповнилися ще однією, не менш загадковою. Минулої ночі в тюремній камері покінчив з життям підозрюваний у цих жахливих злочинах. В'язень заколов себе каблуком жіночого черевичка, так званою «шпилькою». Черевика знайдено на підлозі камери. Не менш дивною обставиною видається й те, що подібне взуття випускалося ще в сімдесятих роках. Звідки ж і яким чином черевик потрапив до камери, залишається найбільшою загадкою для слідства. Подальшу інформацію слухайте в наступному випуску.

Біля столу гравців з'являється жінка, в руках вона тримає тацю на ній три склянки і пляшка колекційного вина Dom Jose. Вона ставить склянки на стіл.

- Лізонько, випий з нами, - говорить режисер. - Сьогодні ми маємо прекрасну нагоду зробити це.

- Дякую, я потім, - усміхається жінка. Голос її напрочуд знайомий. Вона ставить на стіл пляшку і відходить від столу, проходить біля стіни, де серед безлічі старих речей стоїть жіночий велосипед, на ньому висить велика шкіряна сумка листоноші.

Господар розливає вино. Всі троє відпивають зі своїх склянок. Подимлює люлька в роті лікаря. В руках старі тримають карти.

- Постав, будь ласка, платівку, я відчистив її, - говорить режисер.

Фотограф ставить на грамофон платівку. Після короткого шипіння звучить «Черная шаль», тепер чисто, без зупинок.

- Я пас... - говорить лікар, кидаючи карти.

- У мене каре, панове, - задоволено посміхається редактор, відкриваючи карти.

Режисер лукаво морщить обличчя, рухає рудими вусима, потім карту за картою викладає на стіл.

- Флеш-рояль, перепрошую...

Відчиняються двері. До крамниці заходить молодий чоловік. Старі не звертають на нього уваги. Редактор знову роздає карти. Молодий чоловік проходить рядами, де висить уживаний одяг. Згодом, він зупиняється, щось привертає його увагу. Це сірий двобортний плащ. Молодий чоловік приміряє його біля дзеркала. Старі повністю захоплені грою.

Молодий чоловік у плащі розраховується з Лізонькою. Виходить з магазину.

Тієї ж миті всі троє, полишивши карти, пориваються до вікна.

На вулиці молодий чоловік, одягнений в щойно куплений плащ, іде до зупинки тролейбуса. Там він зупиняється, щось дістає з кишені сірого плаща.

- Єс!!! - вигукує режисер. Старі б'ють по руках. Режисер прожогом кидається до допотопного комп'ютера, вмикає його, стираючи рукавом пил з монітора. Всі троє припадають до екрана. Пальці режисера пробігають по клавіатурі. На екрані з'являється якась інформація.

- На обліку в четвертій з прогресуючими симптомами... - каже режисер.

Старі знову б'ють по руках. Редактор заводить грамофон, опускає голку і з труби несподівано виривається веселий шлягер з кінофільму «Веселі хлоп'ята». На обличчях старих неприхована майже дитяча радість. Вони дружно рухаються в такт мелодії, починаючи танцювати. На них дивиться Лізонька з шваброю в руках, усміхається, притопуючи ногою і шваброю, яка згодом перетворюється в її руках на різні музичні інструменти – то контрабас, то гітару, то тромбон. Старі у веселому танці. За вікном падає перший в цьому році сніг.

Вулиця, якою йде молодий чоловік у сірому плащі. Він іде все швидше й швидше. Скоро його постать губиться в білій імлі. За відчиненими віконницями крамнички «Second hand» рухаються постаті, то пустують троє старих і Лізонька.

Тихо падає сніг.